

+

Dravmaxia

Fig. 177

ΟΤΑΝ Η ΕΛΛΑΣ ΗΤΟ ΗΝΩΜΕΝΗ...

ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912-1913

Ἡ πρώτη αὐθεντικὴ ἐξιστόρησις τῶν ἐνδόξων κατορθωμάτων τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς εἰς τὸν αἰῶνα μας, γραφομένη ὑπὸ ἐπιτελείου ἐιδικῶν συνεργατῶν τῆς ἐφημερίδος μας ἐπὶ τῇ βάσει νέων στοιχείων καὶ τῆς αὐτογράφου ἐκθέσεως τοῦ τότε Διοικητοῦ τῆς ἡρωϊκῆς 4ης Μεραρχίας **ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ** **κ. Κ. ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ** ἡ ὁποία θὰ δημοσιευθῇ ὁλόκληρος.

Γ' Ο ΑΓΩΝ ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

[Συνέχεια ἐκ τοῦ χθρσινου]

Μέσα στὸ νοσοκομεῖο—συνεχίζει τὴν περιγραφὴν τοῦ κ. Φαλταίτης—ἡ κατάστασις πρὸ πολυτάραχης ἀκόμη. Τὸ νοσοκομεῖο τοῦ «Ἀβέρωφ» τοποθετημένον στὴ δεξιὰ πλευ-

ΔΗΜ. ΣΤΟΥΜΠΟΣ, ἐκ Πόρου, ὑποκελευστὴς οἰκιστὴς τοῦ «Ἀβέρωφ», τραυματισθεὶς εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Ἑλλης

ρὰ τοῦ προθαλάμου διαμερίσματος, ἦτανε στὸ ἀθωρακισμὸ μένος. Ἐπρεπε νὰ τὸ μεταφέρουνε στὸ θωρακισμένον ὑπόφραγμα, κ' οἱ νοσοκόμοι ἐξαιρετικὰ γυμνασμένοι στὴ δουλειά τους, ἐνεργούσαν με κίνησι πυρετοῦ, ἀδιάφοροι γιὰ τὴν κίνησι τῶν ἄλλων. Ἐοῖ φέρανε στὸ θωρακισμένον ὑπόφραγμα τὰ δώδεκα κρεβάτια τοῦ Νοσοκομείου καὶ τὰ στρώσανε με ἀμεταγίγιστα καινούργια σεντόνια, καὶ δόλοσπρες γουδιωτὲς κουβέρτες.

Τὸν ἴδιον δρόμον γιὰ τὸ ὑπόφραγμα πήραν τὰ φάρμακα σὲ κιβώτια καὶ μπουκάλα. Στὴ μέση τοῦ νοσοκομείου, φωτισμένου με μεγάλους ηλεκτρικοὺς γλόμπους, στήθηκε ἀνοιχτὸ τὸ μεγάλο χειρουργικὸ τραπέζι, κάτασπρο, παγερό, ποὺ ἔφερνε τὸ ρίγος καὶ τὴ φρίκη. Δὴ καὶ κεῖ σὲ τραπέζα τοποθετήσανε τὰ ἄλλα χειρουργικὰ ἐργαλεῖα: Ποιόνια, νυστέρια, κουτάλες, λαβίδες.

Ἡ ὄψις τοῦ νοσοκομείου προξενοῦσε τὸν τρόμον κ' ἔφερνε ἰδρώτα στὸ σῶμα τοῦ θεατοῦ. Ὁ θάνατος στεκότανε καὶ μαντελοῦταν παντοῦ. Οἱ ναυτὲς τοῦ «Ἀβέρωφ» ἂν καὶ συνηθισμένοι ἀπὸ τὰ γυμνάσια ἦτανε πολλὴ δύσκολο νὰ περῶσαν ἀπὸ κεῖ. Τὸ βλέπανε σὰ νεκροταφεῖο με ἀνοιγμένους τοὺς τάφους, κ' ἔτοιμο νὰ δεχθῇ τοὺς πεθαμένους. Χωρὶς νὰ νάβρῃ λιβάνι, φαινότανε σὰ νὰ βγαίνει ἀπὸ παντοῦ ἡ μυρουδιά ἀπὸ νεκρολλίβανο κ' ἀπὸ ἀγοχέρια. Σὲ λίγα καθάρια κρεβάτια, δύο τρεῖς ναυτὲς ἄρρωστοι, βρισκότανε ξαλωμένοι, λυπημένοι κ' ἀνήσυχτοι γιὰ τὴν θάλαβαν. Μέρους στὴ φωτιά. Περιμένανε ἔτσι με παλμὸ τοὺς νέους τοὺς συντρόφους τραυματίες, καὶ με κάποια κακία μαζί.

Στὸ Νοσοκομεῖο σὲ λίγο ἔφτασε κ' ὁ ἐφημέριος τοῦ παραβιοῦ ἀρχιμανδριτῆς Δάφνης. Σήκωσε τὸ δεξιὸν χεῖρ σὰ νὰ εὐλογῇ κ' εἶπε:

—Ἐμπρὸς παιδιά νὰ φέρομε τὴ νίκη.
—Τὴν εὐλογία σας, δέσποτα, ἀπαντήσανε μερικοί.

Εἰς τοὺς πύργους τῶν Κανονίων

Μέσα στοὺς πύργους τῶν κανονίων τῶν 19, καὶ τῶν 23 βασιλένεν ὁ πυρετός. Μία ἔντασις ἀνίκητη ἐσφίγγεν ὅλους. Ὁ ἀρχηγὸς ἀξιωματικὸς τοῦ κάθε

τότε γελαστὸς, καλὸς καὶ ὠραίος ὁ Ναύαρχος Κουντουριώτης. Ἐκανε τὴν τελευταία τοῦ ἐπιθεώρησις πλοῖο καὶ ἤθελε νὰ βεβαιωθῇ ὅτι ὅλα ἦτανε στὴν ἐντέλεια καὶ ἑτοιμα. Τὸ βλέμμα του φωτιζόταν ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν του χαρὰ καὶ τὸ βῆμα του φαίνονταν γρήγορο καὶ ἀνάλαφρο σὰν ἀνθρώπου ποὺ δὲν πατοῦσε στὴ γῆ.

—Γενναϊότητα καὶ ψυχραιμία καὶ πίστι στὸν Θεὸ, ἔλεγε στὴν ἐπισκεψί του στοὺς περισσοτέρους πύργους. Ὁ Θεὸς εἶνε μας καὶ ἐνῶ ἔδνον με τὴν πεποιθισί στὸν Θεὸ, πάντοτε νικά.

Μέσα στοὺς πύργους οἱ περισσοτέροι ναυτὲς δὲν ἦσαν σὲ θέσι νὰ διακρίνουν ἀκόμη τὸν ἐχθρὸ ἐξ αἰτίας τῆς πρωϊνῆς ομίχλης ποὺ εἶχε μαθευτεῖ σὲ οἰόμιο τῶν στενῶν. Μέναν εἰσι με τὴν ἀναμονὴ καὶ με τὴν ἀγωνία τοῦ ἀγνώστου.

Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΟΥ «ΛΕΟΝΤΟΣ» κατὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Ἑλλης. Ἰωάν. Ραζηκώ-ταικας

ὅταν ἀκουότανε ξαφνικὰ ἡ φωνὴ τοῦ ναύαρχου θερμὴ καὶ ἐνθαρρυντικὴ.

Περνόντας ὁ ναύαρχος Κουντουριώτης ἔξω ἀπὸ τὸν πέμπτον πύργον, ῥώ-τησε:

—Ὁ ἀξιωματικὸς; Ποῦ εἶνε ὁ ἀξιωματικὸς;

—Παρόν, διατάζετε, κ. Ναύαρχε, ἀπήνησεν ἡ φωνὴ τοῦ ἀξιωματικοῦ.

—Ἐ, τώρα γενναϊότητα καὶ ψυχραιμία καὶ πίστι στὸ Θεὸ καὶ στὴ νίκη. Καὶ μαζί με τὰ λόγια αὐτὰ φάνηκε καὶ ἡ μορφὴ τοῦ Ναύαρχου, ἐπιβλητικὴ, γλυκεία, μὰ κάπως νευρικὴ, σὰ νὰθελε νὰ ἡλεκτροίσῃ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πύργου. Τὸ ἴδιον ὁ τόνος καὶ ἡ φωνὴ του ἦτανε τόσο ζωηρὴ, τόσο θερμὴ, ὥστε στοὺς ἀνθρώπους τοῦ πέμπτου πύργου φάνηκε σὰ νὰθελε νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸ δικὸν του θάρος καὶ νὰ δώσῃ σ' αὐτοὺς.

Στὸν προμνηστὸ πύργον τῶν 23, εἶπε τὰ ἴδια θεορὰ καὶ ἐνθουσιαστικὰ λόγια, στὸν ἀξιωματικὸ ἀρχηγὸ. Ὁ ἀξιωματικὸς τὰ μετέδωσε ἀμέσως στοὺς ἀνδρες τοῦ πύργου:

—Ὁ κ. Ναύαρχος συνιστᾷ θάρρος καὶ ψυχραιμία. Πρέπει νὰ φανοῦμε ἀντάξει τὸν προγόνον μας καὶ τῶν ἡρώων ποὺ πολεμοῦνε στὰ βουνὰ τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας. Ἄν κανέναν ἀπὸ μᾶς πάθῃ, οἱ ἄλλοι σὰ νὰ μὴν ἔγινε τίποτα, νὰ ἐξακολουθήσωμε τὸ ἔργον μας.

Ἐοῖ πέρασε ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους πύργους, κ' ὕστερα διευθυνθεὶς στὴ γέφυρα χωρὶς νὰ θέλῃ νὰ προφυλαχθῇ σὲ ἐχθρὸ τὸ ὠρισμένον γιὰ τὸ Ναύαρχο καὶ τὸ Ἐπιτελεῖο του.

λίπολης. Τὸν ἴδιον καιρὸ τὰ τουρκικὰ ἀνατορλίτικὰ στὴν ἴδια γραμμὴ παραγωγῆς πλέανε δεξιὰ καὶ κοντὰ στὴν Ἀσιατικὴ ἀκτὴ.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΛΗΨΕΩΣ ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Ἐλάβομεν καὶ δημοσιεύομεν κατὰ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΡΟΥΔΕΣ, ἐκ Πόρου, δίπλος οἰκιστὴς τοῦ «Ἀβέρωφ», τραυματισθεὶς εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Ἑλλης.

κατήκον τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν Ἐν Κυδωνίᾳ τῇ 22-4-1931

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,

Εἰς τὸ φύλλον τῆς 11ης Ἀπριλίου ἀναφέρεται εἰς τοὺς «Βαλκανικοὺς Πολέμους 1912-13» ὅτι κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Πρεβέζης ἐξηραλίσθη τὸ ἀριστερόν μέρος τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τῶν ἐθελοντικῶν σωμάτων τῶν Τάκη Μπότσαρη καὶ Λεοντίου. Εἰμαι εἰς θέσιν νὰ σὰς πληροφορήσω ὅτι οὐδὲως τὰ σώματα ταῦτα συμμετέσχον τῆς καταλήψεως τῆς Πρεβέζης, πλὴν τοῦ σώματος τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου Μάνου, ἀποτελουμένου ἐκ 370 ἀνδρῶν καὶ 7 ὑπαρχηγῶν. Ἐκτὸς τοῦ, σὰς παρακαλῶ νὰ σημειώσητε ὅτι ἡ ἐναρξὶς τῆς μάχης ἐγένετο διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ σώματος τοῦ Μάνου καταλήψεως τοῦ τουρκικοῦ πυροβολείου κατὰ τὴν ὁποίαν μάλιστα τὸ ἑλληνικὸν πυροβολικὸν ἤρξατο βάλλον ἐκ παρεξήγησεως κατὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Κ. Μάνου. Τότε ἐφρονεύθησαν ἑξ ἀνδρες καὶ ἐτραυματίσθη ὁ Κ. Μάνος. Ταῦτα πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας.

Μετὰ πλείστης τιμῆς

Χ. ΜΑΛΙΝΔΡΕΤΟΣ

σημαιοφόρος τοῦ Σώματος Μάνου κατὰ τὸ 1912-13

Σ.Σ. Ὁ ἐπιστολογράφος μας θέτει ἀκόμη ὑπὸ ἀμφισβήτησιν καὶ ὅσα ἀφηγήθημεν διὰ τὰ ἑκτροπα τὰ ὁποῖα ἐσημειώθησαν εἰς τὴν Πρεβέζην μετὰ τὴν κατάληψίν της. Ἀλλὰ οἱ γράφοντες τὴν παρούσαν ἱστορικὴν ἀφήγησιν μετὰ πάσης δυνατῆς ἀμεροληψίας καὶ προσήλωσεως εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν ὑπῆρξαν αὐτόπται μάρτυρες τῶν σημειωθέντων δυστυχῶς ἑκτροπῶν. Πῶς δύνανται λοιπὸν νὰ τὰ διαψεύσουν; Καὶ χωρεῖ οἰαδήποτε ἀπὸ καλῆς πίστεως διάψευσις τῶν; Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἱσχυρισμὸν τοῦ ἐπιστολογράφου μας ὅτι δὴθεν παρεστήσαμεν συμμετασχόντα τῆς καταλήψεως τῆς Πρεβέζης τὰ σώματα Μπότσαρη καὶ Λεοντίου θὰ μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι δὲν ἀνέγνωσε τὸ σχετικὸν μέρος τῆς ἀφηγήσεώς μας καὶ νὰ ἐκφράσωμεν τὸ παράπονον ὅτι συνέταξε τὴν ἐπιστολὴν του—ὡς μὴ ὤφειλε—ἐπὶ τῇ βάσει ἀνευθύνων πληροφοριῶν τούτων.

— Ένα—ένα. Δύο—δύο. Τρία—τρία.
—Ω, τὸ όκτω.
—Ο άριθμός «ένα» γεμιστής τοῦ κανονιοῦ, έδινε ύστερα από τήν άριθμηση άναφορά. Έφερνε τὸ χέρι του στό πηλίκιο, χαίρετοῦς τὸν άξιωματικό, κι' έλεγε ένα ζωηρό και ύπερήφανο :
—Παρόντες άπαντες !
Κανένας δέν ήτανε άπών.

—Ο άξιωματικός καθισμένος στή σκοπιά του, άνάμεσα στά δύο κανόνια, άντικαιρετοῦσε με τὸν ίδιο τρόπο, άκουσε τήν άναφορά και παράγγελε :

—Εἰς τὰς θέσε - σεις σας.

Τήν ίδια στιγμή όλοι βρισκότανε κοντά στά μηχανήματά τους. —Ο γεμιστής πίσω από τὸ κανόνι, ὁ άλλος στόν άνεκυστήρα, ὁ τρίτος στό κλειστόρο, ὁ τέταρτος στόν έμβολέα, ὁ πέμπτος με τήν πέσινη ζώνη με τή θήκη που είχε τὰ καπούλια τής μεταούτης έτοιμος νά προσφέρει τίς ύπηρεσίες του.

—Ένας κάδος με νερό και σαπουνάδα ήτανε βαλμένος δίπλα σέ κάθε κανόνι, και καί θά βουτούσανε τὰ μάκτρα για τὸ πλύσιμο τοῦ κοίλου και τοῦ κλειστοῦ τοῦ κανονιοῦ ύστερα από τὸν πυροβολισμό.

Γινότανε μιὰ λειτουργία ρωολογιού, και κάθε κίνησι ήταν έτοι συνδυασμένη με τήν άλλη, ώστε τὸ κανόνι δοῦλενε σά νά τὸ χειρίζότανε ένας μόνος άνθρωπος με εἴκοσι ή τριάντα χέρια. Κάθε κίνησις γινότανε κανονικά, γρήγορα, ρυθμικά, τραβοῦσε σ' άρισμένο σκοπό κι' αποτελοῦσεν ένα κομμάτι από κάποιο ένιαίο σύνολο.

—Ο άρχηγός άξιωματικός διάταξε πάλι.

—Έτοιμάσατε τὰ πυροβόλα.

Κι' ὁ καθένας έπιθεωροῦσε τὸ δικό του μέρος τοῦ κανονιοῦ. —Ο σκοπευτή, δοκίμαζε τήν καλή λειτουργία τής «ήλεκτρικῆς πυροδοτήσεως»· οἱ γεμιστές ξεκατάσανε τίς ὀρίδες τους· οἱ κανονιστές γυρῶσανε τὸ κανονιστικό μηχανήμα.

Οἱ διαστημομετρικες Ρογκαν άρχισαν νά δουλεύουνε και νά δείχνουνε από λεπτό σέ λεπτό άλλαγμένη τήν απόσταση τὸν δύο στόλων.

—Ο Διευθυντής τοῦ πυρός, έδινε διαρκῶς ὁδηγίες στοὺς πύργους.

—Έργάζονται τὰ κλειστρα καλῶς ;

—Προσέξατε εξαιρετικῶς τὰ τηλεφωνα.

—Μήπως παρατηρεῖται καμία βλάβη εἰς τὰ φορεία ;

ΓΕΝΑΙΟΤΗΤΑ, ΨΥΧΡΑΙΜΙΑ ΚΑΙ ΠΙΣΤΙ ΣΤΟ ΘΕΟ

—Υστερα από τήν τελειωτική έτοιμασία τοῦ κάθε πύργου, ὁ άρχηγός του άξιωματικός είδοποιοῦσε τὸ Διευθυντή τοῦ Πυρός με τὸ τηλεφώνο κι' έτοι άκούσανε κατὰ μικρά διαλέγματα :

—Πέμπτος πύργος έτοιμος... Πρῶτος πύργος έτοιμος.... Τέταρτος πύργος έτοιμος.

—Όλη αὐτή ή κίνησις τής λειτουργίας και τὸν δοκιμῶν τής έτοιμασίας μόλις είχε βαστάξει τέσσερα λεπτά.

Κι' ὅξω από τοὺς πύργους, φάνηκε

τῆς γαφύρας και εἶπε :

—Με τή βοήθεια τοῦ Σαυροῦ κανένα δέ θά φοβηθοῦμε.

Ο ΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΣΤΟΛΟΣ !

—Υστερα τὸν πέρασε σὲ στήθος του.

—Τέσσερα θωρηκτά εἰς γραμμὴν παραγωγῆς, άριστέρα τοῦ Μετζίε και πέντε άντιτορπιλλικά, φώναζε ὁ άξιωματικός τής πορείας Παπαλεξόπουλος. Πραγματικά, ὁ τουρκικός στόλος που είχε βγῆ από τὰ Σιενά σέ γραμμὴ μετώπου, γύρισε άμέσως ύστερα από τίς έννηά, άθρόα στροφή πρὸς τὰ δεξιά.

Αὐτὴ τήν ὥρα ή απόστασι τὸν δύο στόλων ήτανε μεγαλειότερη από εἴκοσι χιλιάδες μέτρα.

—Ο «Αβέρωφ», έστειλε τότε αὐτὸ τὸ σήμα σὲ άνιχνευτικό «Λέων», άρχηγὸ τοῦ στολίσκου τὸν άνιχνευτικῶν :

—Μή λησιμονῆτε ὅτι εάν τὸ καταδρομικὸ εἶνε εν παρατάξει, θέλετε τὸ προσβάλει.

Τὰ τουρκικά θωρηκτά άφροῦ κάμψανε τὸ άκρωτήριο τής Έλλης, άρχίσανε νά πλέουνε πρὸς τή χερσόνησο τής Καλ-

ριστερον του στρατου μας (διὰ τήν πέραν, πρὸς τὰ Ἰωάννινα φυσικά δρᾶσιν του) εξησφαλίσθη και διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τὸν Σωμάτων Μπότσαρη και Αεοντίου, δηλαδή, κατ'έντελῶς και ριζικῶς διάφορον από ὅ,τι μᾶς ἀποδίδει ὁ έπιστολογράφος μας.

(Αὔριον ή συνέχεια)

ΑΙ ΠΡΟΒΟΙ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΚΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

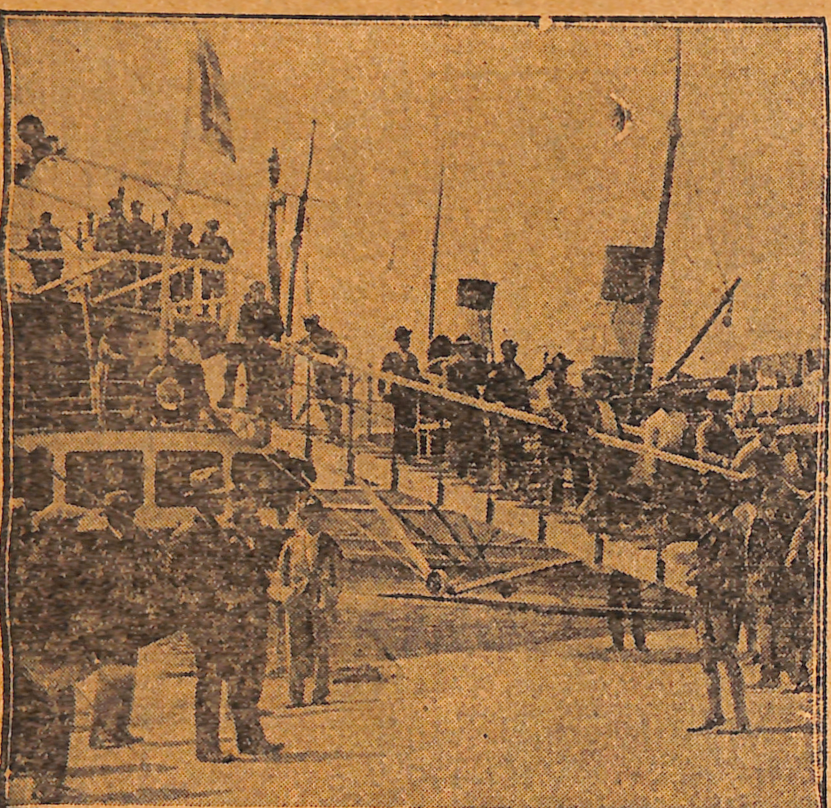
Η ΧΘΕΣΙΝΗ ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΟΥ ΠΛΕΥΡΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΒΑΠΟΡΙΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΙΜΕΝΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Μεταβολή της μορφής του Λιμένος. — Πώς έγινεν η παραλία του λιμενίσκου της Ζέας. — Η παραλία με την παράταξιν των 20 πρυμνών των ατμοπλοίων. — Οι επιβάται αγοράζουν εκεί τα είσιτήρια και με λίγα βήματα εύρισκονται μέσα εις τα πλοία. — Εύκολία δια τους επιβάτας και δυσκολία δια τα έμπορεύματα. — Ανεπαρκείς αι θέσεις δια τα βατόρια. — Δυσκολία εις την ανδράκνευσιν.

ΤΙ ΛΕΓΟΥΝ ΟΙ ΕΠΙΒΑΤΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΠΛΟΙΑΡΧΟΙ

"Από χθές το πρωί το λιμάνι του Πειραιώς άλλαξεν όψιν. Έπροχώρησεν έξαφνα έμπρός μερικά χρόνια. Έβουγκρονίσθη. Έτελείωσαν από χθές το πρωί τα βάσανα των επιβατών της άκτολλείας μας. Χωρίς χάσιμο πολυ-

τσάντες των στά χέρια καταφθάνουν και τραβούν προς την παραλίαν. Διαβάζουν τα όνόματα των βαποριών στις παρατεταγμένες πρύμνες και ανεβαίνουν σ' όποιο θέλουν, σάν στο σπίτι τους... Βαρκόρης δεν εμφανίζεται που-

ΜΙΑ ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΠΛΕΥΡΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΠΛΟΙΩΝ, όπως ήρχισεν χθές την πρωΐαν εις τον λιμένα Πειραιώς. (Φωτογραφία του συντάκτου μας)

τίμου χρόνου, χωρίς επιβιβάσεις και αποβιβάσεις με βάρκες, χωρίς περιπετειάς και άργοπορίας μπορούν πιά οι επιβάται να εισέρχονται και να εξέρχονται από τα βατόρια. Το πλεύρισμα των βαποριών που ήρχισεν από χθές εις το λιμάνι της Ζέας είναι ένα μεγάλο βήμα δια την πρόοδον της γείτονος και δια την τάξιν του λιμανιού της...

Έξω από την πλατείαν είσδον του μεγάλου σιδηροδρομικού σταθμού του ηλεκτρικού και εις μεγάλο μάκρος μία έκτασις της παραλίας έχει περιφραχθή με ύψηλές σιδηρές κιγκλίδες. Η παραλία εκείνη έχει καθαρισθή, ίσοπεδωθή και χωρισθή από την πόλιν. Ο χώρος προσρίζεται δια την επιβίβασιν και αποβίβασιν των επιβατών και δια το φόρτωμα και ξεφόρτωμα των βαποριών των έσωτερικών γραμμών.

Αντίκρου στον σιδηροδρομικόν σταθμόν είναι ο πλατύτερος χώρος της όλης έκτασεως. Το μέρος εκείνο προσρίζεται δια τα έμπορεύματα. Καί παρά πέρα, η παραλία κάμνει μίαν γωνίαν και προχωρεί προς τα Δυτικά. Εις μεγάλο μήκος της παραλίας και εκεί υπάρχει χώρος κλεισμένος με το ίδιο σιδερένιο κιγκλίδωμα. Ο χώρος εκείνος προσρίζεται δια τους επιβάτας.

Πλάι στην παραλίαν, που έχει ίσοπεδωθή και καθαρισθή, είναι δεμένα τα ατμόπλοια των γραμμών του έσωτερικού. Εις όλων την πρύμνην είναι τοποθετημένη μία ιδιορρυθμος σκάλα με ράδες, που ένώνει με ασφάλειαν και στερεά το βατόρι με την παραλίαν. Χωρίς κανένα φόβον και χωρίς διατυπώσεις και μεσολαβήσεις κανενος, ανεβαίνουν και καταβαίνουν άνδρες, γυναίκες, παιδιά... Βάρκα δεν φαίνεται να πάει πουθενά... Είναι άχρηστον πιά είδος!

Το θέαμα είκοσι περίπου βαποριών δεμένων εις την γραμμήν από σιδηρο-

δενά...

Στο μεταξύ φθάνει κ' ένα ακόμη βαπόρι. Προχωρεί ήρέμα προς την παραλία. Ριχνονται σχοινιά και δένονται στις δέστρες. Καί άμέσως κατόπιν σπρώχνεται η σκαλίτσα. Προχωρεί επάνω στις ράδες της και κολλά στήν πρύμνην του βαποριού. Καί άμέσως ό κόσμος χύνεται από το βατόρι στην παραλία... Μερικοί επιβάται έχουν βγή πιά στον δρόμο και όμως είναι ακόμη κατάπληκτοι!

— Αυτό ήταν όλο; ρωτούν.
— Αριστέρα λοιπόν στήν γραμμή είναι παρατεταγμένες οι πρύμνες των βαποριών κ' οι γαλανόλευκες στολίζουν το θέαμα σ' όλη τη γραμμή. Καί δεξιά έχουν σιτηθή δυο μεγάλα κδόκια κ' άλλα μικρότερα. Όλα γκρι σκούρα.

Τα δυο μεγάλα κδόκια έχουν έμπρός μεγάλα υπόστεγα. Εκεί μ' όλες τις μεταβολές του καιρού μπορούν να προμένουν οι επιβάται. Ούτε βροχήν, ούτε ήλιον φοβούνται... Εκεί συγχρονως αγοράζουν και τα είσιτήριά των. Δεν έχουν πιά ανάγκην να τρέχουν στα πρακτορεία. Κάτω από τα υπόστεγα υπάρχουν θυρίδες και γκισέ με τα όνόματα των διαφόρων ατμοπλοϊκών εταιριών. Εκεί αγοράζει ο επιβάτης το είσιτήριον του και άμέσως με λίγα βήματα εύρίσκειται μέσα εις το βατόρι...

Εύκολίες αφάνταστες έως προχθές! Καί το βράδυ; Όλα αυτά υπάρχουν εκεί και την νύκτα. Τα κδόκια είναι ανοικτά και όλη η έκτασις πάμφωτος. Ισχυρότατα ηλεκτρικά φώτα έχουν τοποθετηθή στις πλευρές των κισκιών και εις στύλους εις όλο το μάκρος της παραλίας.

Όλα αυτά είναι έτοιμα από προχθές και παρουσιάζουν μίαν όψιν συγχρονισμένην και πολιτισμένην εις όλον τον χώρον.

Μόνον εις το μέσον της παραλίας ανάμεσα στις σκάλες των βαποριών ύ-

Η ΝΡΑ ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ Τ

Η ΕΛΕΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΡ ΤΙ ΛΕΓΕΙ Μ

ΤΟΥ ΡΩΣΣΟΜΑΘΟΣ

ΜΟΣΧΑ, Άπρίλιος. (Ταχυδρομικώς).
— Μιλούσα χθές σύντομα γιά τους «Φονκοιοναριους» που άποτελούν έσωτερικώς τη μεγαλύτερη ήθική πληγή της Ε.Σ.Σ.Δ. και έξωτερικώς εκείνους που περισσότερο κατηγόρησαν και έσυκοφανήσαν το σοβιετικό καθεστώς. Παράδειγμα ό Μπεσσεντόφσκυ στο Παρίσι ό όποιος αφού έζησε άνετα ως διπλωματικός αντίπρόσωπος στή Γαλλία, άφου κατεχράσθη—όπως βεβαίον οι μπολσεβίκοι—μεγάλα ποσά, το «έσκασε» κατά κινηματογραφικόν τρόπον από την πρεσβεία και έβγαλε πάλιν άφθονα χρήματα από τις «άποκολύψεις» του. Τέιοι οι κυρίως παρουσιάσθηκαν πολλοί στις έμπορικώς άποστολάς και στο Βερολίνο, που άποτελεί το σπουδαιότερον κέντρον του έξωτερικού έμποριού της Ρωσσίας, εις, κατά καιρούς, άφθονοι οι καταχρασται.

Άλλά εκεί όπου η δράσις των είναι άπεχθής είναι σιό έσωτερικό. Πηδ όλων έτών και ιδιαιτέρως μέχρι το 1928, γιάτι με την έφαρμογή του πενταετούς σχεδίου οι υπάλληλοι έτέθησαν σέ δευτεγή μοίρα και οι τίσεις των γιά τη δημιουργία νέας άριστοκρατίας περιωρισθήκαν πολύ, αι σοβιετικές έφημερίδες ανέφεραν κατ'ήθειαν ως θλιβερά γεγονότα; Στο Ν.ο.τις δέκα άνωτεροι άστυνομικοί συνεληφθήσαν κατηγορούμενοι δια βιασμούς και κακοδικίας, στο Τουρκεσταν διά άρνασις της διοικήσεως συνεργάσαντο με τους ληστας, στο Τουρσέ οι τοπικοί ήγέται του κόμματος προσάτειναν ένα οίκον άνοχής, σιό Στανμπούλ ό γραμματεύς της περιφερειακής έπιτροπής του κόμματος κατεδικάσθη έπι βιασμού διδάσκαλίσσον και σειρά, μακρά σειρά παρομοίων γεγονότων, των οποίων το κορύφωμα είναι πανία ή μεγάλη υπόθεσις του Σμολένσκ όπου δεν έμεινε σχεδόν ούτε ένας υπάλληλος χωρίς να καταδικασθή

Παρόμοια γεγονότα σημειώνονται σ' όλον τον κόσμο γιάτι και στήν Άμερική ή άστυνομία συνεργάζεται με τους λαθρεμπόρους και τους ληστας και στήν Ελλάδα είδαμε ληστοσυφους κατέχοντας άνωτερας διοικητικας θέσεις, και άστυνομικούς έκβιαστές και κυβερνητικά όργανα που έκαναν λαθρεμπόριο ναρκωτικών και προ διετίας κατηγγέλθησαν έπισήμως άστυνομικοί πώς έπρόσάτειναν οίκους άνοχής—άλλά το ότε τέτοια γίνονται και στον άλλο κόσμο δεν δικαιολογεί το ότι πρέπει να γίνονται και εδώ. Προέκειται γιά μία προσπάθεια «ανάμορφώσεως» του κόσμου, όπως θέλουν οι μπολσεβίκοι να την χαρακτηρίσουν, και όπως έσημειώσαμε όλα τα δικαιολογητικά στις περιπτώσεις που όρισμένα έλατώματα όφειλιντο σέ έλλείψεις που δεν ήταν δυνατόν να υπερληθώδον, δεν μπορούμε να άποσιωπήσουμε και τα σκοτεινά σημεία του πινακός.

Ένα έχουν ύπερ αυτών, οι μπολσεβίκοι: ότι τα άποκαλύπτουν, τα δίδουν στήν δημοσιότητα και τα τιμωρούν. Ένψ δηλαδή στήν Άγγλία σχεδόν κανένα σκάνδαλον όπου είναι άνακατεμένα άνωτερα πρόσωπα δεν έρχεται στή δημοσιότητα ενψ στήν Ελλάδα σκανδαλα όπως το των διαφθορειών Μάκρη του 1925 ή των άστυνομικών που προσάτειναν υπόπτους οίκους που άναφέρουμε, πιά πάνω δεν έφθασαν ποτε εις το δικαστήριον, οι μπολσεβίκοι τους δίνουν κολοσιαία δημοσιότητα, τα άποκαλύπτουν και τα τιμωρούν. Σ' αυτό μόνον η Γερμανία μπορεί να διεκδικήση την τιμήν.

Γενικά το σώμα των «Φονκοιοναριών», είναι αρκετά σάπιο, καθώς και τα νέα ήγετικά στελέχη των κομμωτικών όργανώσεων. Το εύτυχημα είναι ότι ή αύστηρότης των τελευταίων έτών φαίνεται πως περιορίζει γρήγορα το κακό.

Άλλά άς έπιστρέψουμε σ'ό ζήτημα των κανονικών ήθων της μεγάλης χώρας του χάους από το όποιον κατοπισθεός προσπαθεί να δημιουργήση ένα κόσμο—άλλοίμονο! δεν είναι πιά δυνατό σ' ές ήμερες.

Ενώμιστα τ' νεαρά υπάλληλο μιάς άνώτερης ύπηρεσίας, την Τάνια. Ένα

ΟΤΑΝ Η ΕΛΛΑΣ ΗΤΟ ΗΝΟΜΕΝΗ...

ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912-1913

Ἡ πρώτη αὐθεντικὴ ἐξιστόρησις τῶν ἐνδόξων κατορθωμάτων τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς εἰς τὸν αἰῶνα μας, γραφομένη ὑπὸ ἐπιτελείου εἰδικῶν συνεργατῶν τῆς ἐφημερίδος μας ἐπὶ τῇ βάσει νέων στοιχείων καὶ τῆς αὐτογράφου ἐκθέσεως τοῦ τότε Διοικητοῦ τῆς ἡρωϊκῆς 4ης Μεραρχίας **ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ** **Κ. Κ. ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ**, ἡ ὁποία θὰ δημοσιευθῇ ὁλόκληρος.

Γ' Ο ΑΓΩΝ ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

Μέσα σὲ πέντε λεπτὰ ἀπὸ τὴν πρῶ-
τη βολὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου, ἡ ναυ-
μαχία ἐφτασε ὅλη τὴ δύναμί της καὶ
τὴν ἐντασι. Οἱ τουρκικαὶ ὀβίδες σκά-
βανε τὴ θάλασσα, σηκώνανε στήλες
μεγάλαις ἀπὸ ἀφρὸν, νερὸ καὶ καπνὸ καὶ
περνοῦσαν με σφυρίγματα, οὐρλιά-
σματα καὶ βογκητὰ.

Τὰ νερὰ μαζί με τὸν ἰδρωτὰ τρέχανε

ΑΛΕΞ. ΗΡ. ΓΕΡΟΝΤΑΣ
ταγματάρχης τῶν Ἑλλήνων ἐ-
ρυθροχιτώνων, λαβὼν μέρος εἰς
ὅλας τὰς μάχας τοῦ σώματος
Ρώμα ὡς καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα
τῆς Βορείου Ἠπείρου.

σὲ κανάλια, ἀπὸ μέτωπα, ἀπὸ τοὺς
λαιμοὺς, ἀπὸ τὰ ροῦχα ὅλων.

Ἐνας γδοῦπος γλοῦναι τραβηγμέ-
νος καὶ μουγκὸς κι' ἡ θάλασσα σηκώ-
ντανε σὲ στήλες ὕψος δέκα, δεκαπέν-
τε, ἀλλὰ καὶ σαράντα καὶ πενήντα μέ-
τρα πολλὰς φορές. Τὰ πιδ μικρὰ βλή-
ματα σφυρίζανε, τὰ μεγάλα γογκίζανε
καὶ γαυγίζανε. Ὅσα περνοῦσαν πολὺ
χαμηλὰ ἀφίνανε ἕνα βούουτ! σὰ νὰ
θέλανε νὰ φάνε τὸν ἀέρα. Τὸν πίεζαν
καὶ τὸν κάρνανε νὰ μπαίῃ με ὀρμὴ
καὶ σφυρίγματα ἀπὸ τὴς τροῦπες τῶν
πύργων. Οἱ ὀβίδες ποὺ περνοῦσαν ἀπὸ
πολὺ χαμηλὰ ἀφίνανε ἕνα φνιιζζὺ
ὡσάν μελίσινα. Πολλὰ θραύσματα ἀπὸ
τὴς ὀβίδες ἀρχίζανε νὰ χτυπάνε νὰ ξε-
σκίζονε, νὰ τρυποῦνε, διάφορα μέρη,
ἀπὸ τὸ κατάστρωμα καὶ τὸ μεσόστεγο
τοῦ «Ἀβέρωφ».

Η ΑΠΟΚΟΣΜΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΥΡΙΤΙΔΑΠΟΘΗΚΗΣ

Μέσα στοὺς πύργους ἡ βοή, τὰ νερὰ,
ἡ μυρωδιά τῆς μπαρούτης, ἡ κίνησις,
κάνανε τοὺς ἀνδρες ν' ἀρχίσουνε νὰ
χάνουνε τὴν συναισθησὶ ὅλων τῶν γύ-
ρω ἀπὸ αὐτοὺς. Προβολοῦσαν ὅμως
ἀδιάκοπα, κύριοι στὸ ἔργο τους καὶ

ψηλὰ ἀπὸ τοὺς πύργους κατεβάσα-
νε λίγα φανάρια καὶ οἱ πυριτιδαποθή-
κες φωτισθήκανε ἀπὸ τὸ ἀδύνατο καὶ
θαμβοῦ κείνο φῶς. Κάποια μεγάλη χα-
ρὰ καὶ κάποια ἀλλοιώτικη αὐτοπεποί-
θησι συνεπήρε ὅλους καὶ κάτω.

Σὲ λίγα λεπτὰ—τρία ἢ τέσσερα—
ἀνάφανε πάλι τὰ ἡλεκτρικὰ φῶτα, καὶ
τὰ διανοεῖα γερύσανε πλούσιοι κι' ὅς
προ φῶς.

Στὴν πυριτιδαποθήκῃ τοῦ δεξιοῦ
πρωταίου πύργου τῶν 19, ὁ ναυτὴς
Γκίκας, ἕνας ἀνθρώπος γίγαντας καὶ
ταῦρος μαζί, μούσκεμα σιτὸν ἰδρωτὰ,
με βγαλμένη τὴν μπλουζὰ του, μ' ἐ-
ξωγωμένους σὰν σκουινὰ με κόμπους
τὴς φλέβες τοῦ λαιμοῦ του, ἀρπάζε τὰ
βλήματα με τὰ χέρια του, χωρὶς νὰ
μεταχειρίζεται τὴν ἀρπάγη καὶ τὰ φόρ-
τωνε στὸ φορεῖο, θαῦμα σὲ δύναμη,
σὲ ἀντοχὴ καὶ σὲ σήκωμα βάρους.

Μὲ τὴ χονδρὴ κι' ἀρβανίτικη προ-
φορὰ του ρωτοῦσε ἀπὸ πῶνα στὸ θά-
λαμο τοῦ χειροκινήτου:

- Τί γίνεται μωρές;
- Ἐμὶ τοὺς γκίψιμε ἢ ἀκόμα;
- Φωτιά τους... φωτιά!

Οἱ ἀπὸ πάνω ἀπαντοῦσαν με ἀνάλο-
γο χρώμα στὴ φωνή:

- Τὸ δεύτερο βαράμε τώρα.
- Τὸ δεύτερο. Πάει ὁ Βασιλεῖδας
μακαρίτη τὸν κάρναμε.
- Ποιὸ δεύτερο; βαράτε τους μωρὲ
τὰ σκυλλιά, βαράτε.

Καὶ τ' ἀσταλὲντα χέρια τοῦ Γκίκα
τοποθετοῦσαν τ' ἀσκήματα βλήματα
στὸ φορεῖο, χωρὶς τὴ βοήθεια τῆς ἀρ-
πάγης με πιδ προθυμία πάντοτε, με
πιδ δύναμη, με πιδ γληγοράδα.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΑΙΜΑ

Σὲ μιὰ στιγμὴ μιὰ ὀβίδα στὴν πρω-
ταία πυριτιδαποθήκῃ, ἐξέφυγε ἀπὸ τὴ
ψαλίδα τῆς κι' ἐπεσε στὸ πόδι τοῦ ναῦ
τῇ Ἰριώτῃ. Τοῦ λάνισε τὴν ἀρβύλλα

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»

ΔΕΛΤΙΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Πεντήκοντα τοιαῦτα
δελτία ἰσχύουν διὰ μιαν
δημοσίευσιν ἐνὸς «κοι-
νωνικοῦ» ΔΩΡΕΑΝ εἰς
τὴν ἐφημερίδα μας.

(Ἀποκόπτετε τὸ παρὸν)

καὶ τὰ δάκτυλα. Ὁ ναῦτης ἔγυρε κά-
τω γιὰ νὰ μὴ πέσῃ κι' ἔβγαλε μιὰ δυ-
νατὴ φωνή.

— Ποιὸς θὰ πάει παιδιὰ τὸν Ἰριώ-
τῃ στὸ νοσοκομεῖο; Ρώτησε ὁ ὑποκε-
λευστής ἀρμενιστῆς Πιτσιφελος, σαγ-
κῶνόντις τὰ μαῦρα ἀρεμάνια μόνστα-
κια του.

Καὶ οὐκ ἔδωκεν ἀπάντησιν, κι' ὅλοι μὴν

ξε ἕνα ὥραϊο καὶ συμπαθητικὸ χαμό-
γελο.

Ἡ ἴδια ὀβίδα εἶχε χτυπήσει σὲ διά-
φορα μέρη τὸ δίποιο Πρωτοφίλη, τὸ
ναῦτῃ πυροβολητῇ Μουτζούρη καὶ με-
ρικοὺς ἄλλους ἐλαφρότερα.

ΔΟΣΕ ΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΝΑ ΚΥΡΙΕ ΒΟΥΛΓΑΡΗ

Πάνω στὸ κατάστρωμα τοῦ «Ἀβέ-

ΚΩΝΣΤ. ΣΤ. ΖΗΣΟΠΟΥΛΟΣ
βουλευτῆς Βόλου. Ἐδελοντῆς
στρατιώτης τοῦ 1ου Πεζ. Συν-
τάγματος. Ἐξήτησε παρὰ τοῦ
τότε ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτι-
κῶν νὰ καταταχθῇ, μολονότι
ὡς μονογενὴς καὶ βουλευτῆς
ἦτο ἐξαιρετέος. Ἐπεσεν εἰς τὸν
Δρίσκον τὴν 20ην Φεβρουα-
ρίου 1913, παραμονὴν τῆς πτώ-
σεως τῶν Ἰωαννίνων.

ρωφ» ὁ θρίαμβος τοῦ θανάτου καὶ τῆς
καταστροφῆς ἀλάλαζε τὸν πιδ φοβερό
τοῦ σκοποῦ. Τὰ τουρκικὰ βλήματα σφυ-
ρίζανε με μανία καὶ σχίζανε ἢ θρυμ-
ματίζανε ὅ, τι τύχαινε μπροστά τους.
Κι' ὁ ὑπαρχος Βουλγαρίας με συνοδεία
τὸν ἀκόλουθό του ναῦτῃ Σελίμη, τρα-
βούσανε σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ πλοίου,
προφυλαγμένα καὶ ἀπροφύλακτα, θω-
ρακισμένα κι' ἀθωράκιστα. Ὁ ὑπαρ-
χος ἐπιθεωροῦσε τὴς ζημιές, ἔδινε πα-
ραγγελίες γιὰ τὸ σβύσιμο τῶν πυρ-
καϊῶν ποὺ ἀνάβανε δῶ καὶ κεῖ, πρό-
σεχε μὴν εἶχε κανέναν ἀφίσει τὴ θέσῃ
του. Ἡ θάλασσα τιναζότανε σὲ ἡφαί-
στια νερὸ καὶ μούσκευε τὸν ὑπαρχο
καὶ τὸν ἀκόλουθό του οὐδὲν παρᾶξενο
καὶ μοναδικὸ τους κείνο περίπατο.

Μὲ τὰ κιάλια πότε στὰ μάτια, πότε
στὰ χέρια ὁ ὑπαρχος βεβαιωνότανε γιὰ
τὴς ζημιές τοῦ δικοῦ του πλοίου καὶ
τὴς καταστροφῆς τοῦ ἐχθροῦ. Τὰ τουρ-
κικὰ θωρηκτὰ διακρινότανε σκεπασμέ-
να σὲ καπνοὺς καὶ σὲ φλόγες.

Ὁ ἀκόλουθός του Σελίμης ποὺ εἶχε

στην κίνησή τους.

Κάπου-κάπου ο νοσοκόμος του πύργου μοίραζε στους άνδρες κανένα ποτηράκι κρασί ή κονιάκ και αυτοί πίνανε και φωνάζανε :

—Γεια σας παιδιά. Βαράτε το Θεό τους... Φωτιά !

Αλλά και κάτω βαθειά από τις πυριτιδαποθήκες φωνάζανε ακατάπαυστα με τους φωναγωγούς, ζητούσανε πληροφορίες και ήκετοσανε για λίγο ποτό.

—Πώς πάμε ; Καλά ; Βουλιάξαμε κανένα ;... Μωρέ και λίγο κονιάκ γιατί στεγνώσαμε.

—Τους τσακίσαμε. Πάει τους σβύσαμε.

—Τους τσακίσαμε, λέει... Ζήτωωω, μωρέ ζήτωωω...

Και μέσα στις πυριτιδαποθήκες, πολλά μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, μιά παράξενη κι' απόκοση ζωή κινούνταν και υφαινότανε. 'Ο άερας κατέβαινε από τους ανεμοδόχους κομμένος, σκοτωμένος ή αναπνοή ήτανε δύσκολη, και το συναισθημα της μοναξιάς, του βάθους, του κρύου, της θάλασσας που παρμόνευε, έφερνε τη φρίκη και τον τρόμο. Κάτω σε κείνο το βάθος τίποτα δε μπορούσε να δη κανένας και πολύ λίγα ν' ακούση. Διαμερίσματα, διαμερίσματα μ' ατσάλενια χαμηλά τοιχώματα κι' αραδιασμένα στη σειρά σιδερένια, κιβώτια που κρύβανε τις γομφώσεις της βαμβάκοπυριτιάς. 'Οβίδες σε τάξι γεωμετρική βαλμένες μακρυνές και μεγάλες και τὰ φορεία που άκούραστα ανεβάζανε άπάνω τὸ σκληρό τους φορτίο του θανάτου και της καταστροφής.

Οι άνθρωποι τὼν φορεϊών τοποθετούσανε τις φυσίκες, και τὰ βλήματα και φωνάζανε στὸν πύργο, ψηλά με τὸ φωναγωγό :

—Δεξιὸν φορεϊὸν έτοιμο !

—'Αριστερὸν φορεϊὸν έτοιμον !

Και πνιγμένες, σὰ φευτικές ερχόταν ὡς κάτω σ' αὐτὰ τὸν ἀνθρώπων τὴν ἴδια στιγμή, ἡ διαταγὴ τὼν ὑπαινωματικών τοῦ πύργου σὰ φορεία :

—Αἶρε.

Τὰ φορεία ανεβαίνανε τρίζοντας και με ασύλληπτη γρηγοράδα.

ΤΟ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟ ΣΚΟΤΑΔΙ

Σὰν ἀντανάκλασι ή ἀντιηλεκτρισμός ή ἀπάνω ζητωκραυγὲς κινούσανε τοὺς ἀνθρώπους κάτω, ἡ συναντὴ βοή τοὺς γέμιζε τὰ ατσάλενια τοιχώματα κι' αὐτὰ ἀπαντούσανε μ' ἓνα βαρὺ μουγκρητὸ, σὰ μουγκρητὸ σπηλαίου, που ἀνεβαίνει πάλι και πλημιούριζε τὸν πύργο, ἀπ' ὅπου εἶχε κατεβεί.

Σὲ μιὰ στιγμή κάτω στὶς πυριτιδαποθήκες γίνηκε ἀπότομο και πυχτὸ σκοτάδι. 'Όλα τὰ ηλεκτρικὰ φῶτα σβύσανε και κανένας οὐκ ἔφερε τί νὰ σκεφτῇ. Ἕνα συναισθημα σὲ φρίκη και ρίγος τοὺς περλάσε ὁλόκοιρους, γιατί νομίσανε πὼς τὸ πλοίο εἶχε ἀρχίσει νὰ νὰ βυθίζεται. Και βαθειά σὲ κείνο τὸ χάος, πολλὸ πὺδ χαμηλά, ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας τῆς υγρῆς και ὑποβλῆς, εἶδανε τὸν εαυτὸ τους χαμένο, ἀποξενωμένο ἀπ' ὅλο τὸν κόσμο.

—Φῶωωω ! Βγῆκε μιὰ βοή ἀπὸ τὸ στήθος τοὺς. Φῶωωω !

—Βλήματα ! Βλήματα ! Φωνάζανε πάνω ἀπὸ τὸν πύργο με τὸ φωναγωγό.

Ἡ πυριτιδαποθήκες στέλνανε τὰ βλήματα πάνω εἰσι σὰ σκοτεινά.

Μέσα σὲ καταχθόνιο σκοτάδι κάποτε-κάποτε σκάσανε κόκκινες λάμπες ἀπὸ τὰ κανόνια τὼν πύργων και φωτίζανε πὺδ μαύρους και πὺδ κολασμένους τοὺς ἀγωνιζομένους κεί κάτω. Μοιάζανε σὰν ἀστράτες που τινάζονται ἡ σὰ κομμάτια φλόγες πυρκαϊῆς.

Και ἡ ὥραία ἀφ' ἣνισις διὰ τὴν δράσιν τοῦ 'Αβέρωφ κατὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Ἑλλῆς ἐξακολουθεῖ :

τάζανε τὸν πληγωμένο συνάδελφό τους με οἶκτο και κάποιον φόβο. Τὰ ἀπρόοπτο ἀτύχημα τοὺς εἶχε ταράξει και τοὺς ἐβεζε τὰ μέλη και τὴν προθυμία τους.

'Ο πληγωμένος φώναζε διαρκῶς, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῆς λωφένης ἀρβύλλας του φαίνονταν κομμάτια κόκκινα σάρκας ἀνακατωμένα με τὸ πετσί τοῦ παπουτσιοῦ και τὸ αἷμα ἔτρεχε με δύναμη ἀπὸ κεί.

'Ο ὑποκελευστής Πιτσιρέλος, ἄνδρας γιὰ δυό, πήρε στὶς πλάτες του τὸν τραυματία. Ἀνέβηκε με τὸ ζωντανὸ του φρότωμα τὸ ἐπάνω διανομαίσι, κι' ἀπὸ κεί τράβηξε ὅλο τὸ διάδρομο ὡς τὴν πρύμνη.

ΠΩΣ ΕΦΟΝΕΥΘΗ Ο ΜΑΜΟΥΡΗΣ

Σὲ λίγο ὁ 'Αβέρωφ ἄλλαξε στροφή, και οἱ ἀριστεροὶ πύργοι ἀρχίσανε τὸ πανηγύρι τους.

Οἱ δυὸ στόλοι πλησιάζανε κι' ἐξακολουθοῦσανε τὴ ναυμαχία σὲ παράταξη, μεθοδικὰ και συμφωνὰ με τοὺς κανόνες τῆς ναυτικῆς τέχνης.

Ἐξαφνα στὴν ἀπόσταση 7.500 μέτρων ὁ 'Αβέρωφ σήκωσε τὸ σῆμα :

—'Ο Ναύαρχος καθιστᾷ τὴν κίνησιν του ἀνεξάρτητον.

Και ὁ 'Αβέρωφ ῥίχτηκε στὴν καταδίωξη ὁλοκλήρην τοῦ ἐχθροῦ.

—Σκοπεύετε τὸ τέταρτον πλοῖον, ἔδωσε οἰαταγή με τὸ φωναγωγὸ ὁ διευθυντῆς τοῦ πυρὸς στὸν ἀριστερὸ πρυμναῖο πύργο.

Μαζὶ ὅμως σχεδὸν με τὴ διαταγή ἔνας τρομακτικὸς, ξεχωριστὰ ἀσυνειδητοῦς κρότος ἀκούστηκε πάνω ἀπὸ τὸ μεσοστεγὸ τῆς πρύμνης ἀπὸ τὸ σπάσιμο κάποιας μεγάλῆς ὀβίδας. Πολλοὶ μέσα στὸν πύργο φώναζανε :

—Πάει τὸ μεσοστεγὸ !

Μὰ τὴν ἴδια στιγμή ἀναψε μπροστὰ στὰ μάτια τους μιὰ δυνατὴ λάμψη σὰν ἀπὸ μεγάλο κομμάτι πυρῶμένο σιδηρὸ που ξεφεύγει ἀπὸ τ' αἶμονι. Τὸ κομμάτι τῆς ὀβίδας χτύπησε στὴν ἀριστερὴ πλευρὰ του δεξιῷ κανονιοῦ, του ἄνοιξε μιὰ βαθειὰ και πλατειὰ τρύπα, ἀνάλυσε τὸ ἀτσάλι του και σκόρπισε σὲ πολλὰ κομμάτια που τινάχτηκαν μέσα στὸν πύργο.

Ἕνα «ὦωω!» δυνατό ἀκούστηκε, ἄλλα πολλὰ ἀναφωνηκὰ και τινάγματα πόνου, και οἱ πυροβολητῆς εἶσανε τὸν ἀξίωματικὸ τοῦ πύργου ἀνδραπολοῖ-αρχο Μιμούρη, και μαζετῆ ἓνα κουβάρι σὲ παρητήριό του.

—Δελαζάνε, Δελαζάνε! Φώναξε ὁ ναύτης Ἀναστασιου σὲ ὁλοπυροβολητῆ Δελαζάνο δείχνοντας τὸν τραυματισμένο ἀξίωματικὸ.

Τὴν ἴδια στιγμή ὁ ὑποκελευστής Κοτοράλης, ἔκανε :

—Βρε παιδιά χτυπήθηκε ὁ κ. ἀνδραπολοῖαρχος.

Και κινήθηκε γρήγορα ὁ δίοπος, ὁ ὑποκελευστής κι' ο ναύτης Γλῶστης σὸν ἀξίωματικὸ. Τὸν πιάσανε ἀπὸ τὰ χέρια και τὴ μεσῇ και τὸν κατεβᾶσανε ἀπὸ τὸ παρητηρήριό του.

'Ο ἀξίωματικὸς ἄν και πὺδ βαρετὰ πληγωμένος και στὶς δυὸ του κνημίες—ὕστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ πῆδανε—ἔλεγε μαζεδύνοντας ὅλη τὴ δύναμή του γιὰ νὰ φωνάξει :

—Παῖδια δὲν εἶνε τίποτα, τὴ δουλειά σας.

Τὸν κατεβᾶσανε σὲ θάλαμο τοῦ χειρωνακτοῦ, και ἀπὸ κεί τὸν παραλάβανε ὁ δίοπος ἀποθηκάριος Κουαρίνος, ὁ ὀπλονόμος Μτιδας και δυὸ ναῦτες και τὸν φέρανε σὲ νοσοκομεῖο.

Τὸ πρόσωπό του ἦταν χλωμὸ ἀπὸ τοὺς πόνους κι' ἀπὸ τὸ πολὺ αἷμα που εἶχε φύγει. Στὰ χεῖλιά του ὅμως ἄνθι-

ζεχασει τὴ θεση του και τὴν ἀποστολή ἀπ' τὸν ἀνώτερό του, τὸν βαστούσε ἀπὸ τὸ σασκάκι, φοβισμένος μὴ πέσει και κυλήσει κάτω, ἀπὸ τὸ σεισμικὸ τρενταγμα που φέρνανε τὰ κανόνια τοῦ 'Αβέρωφ σὲ ριζιμό τους.

Φορὲς—φορὲς ὁ ἀκόλουθος ζητοῦσε τὰ κιάλια ἀπὸ τὸν ὑπαρχο κι' ἔλεγε σ' αὐτὸν τὸν τόνο :

—Δόσε μου και μένα κ. Βούλγαρη! Κι' ὁ ὑπαρχος ἔδινε τὰ κιάλια με ἀγαθὸ γέλιο χωρὶς νὰ σκέπτεται κείνες τὶς στιγμὲς τὸν οἰκιακὸ τρόπο τοῦ ἀκολουθοῦ του.

Μιὰ μεγάλῃ ὀβίδα που πέρασε μεταξὺ στὴν ἐκκλησία και στὸν πρυμναῖο πύργο παρὰ λίγο νὰ πετάξει μακριὰ με τὸν ἀέρα τῆς ὁρμῆς τῆς τὸ ὑπαρχο και τὸν ἀκόλουθό του. Στιγμὴ θήκανε και οἱ δυὸ κάπου γιὰ νὰ μὴ πέσουνε κ' ὕστερα ἐξακολουθῆσανε τὸν παραξένον ὁρῶλο τους σ' ἄλλα μέρη τοῦ θωρηκτοῦ.

[Ἀῦριον ἡ συνέχεια]

ΑΝΑΔΡΟΜΑΙ

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΧΟΥ

'Αξιότιμε Κύριε,

Εἰς τὸ μέρος τῆς ἀξιοθαυμάστου ἀληθῶς ἱστορικῆς περιγραφῆς σας τὼν Βαλκανικῶν πολέμων 12—13, ἔργου σοβαρῆς ἐρεῦνης και ἀκαταβλήτου προσπαθείας, προκειμένου εἰδικῶς περὶ τῆς ναυμαχίας τῆς Ἑλλῆς, εἰς τὴν τελευταίαν παράγραφο τῆς πρώτης στήλης μεταξὺ ἄλλων κατὰ τὴν ἀφήγησιν αὐτοῦ τοῦτου τοῦ τότε κυβερνήτου τοῦ θωρηκτοῦ Ἀνδρέα Δ. Μιαούλη ἀναφέρεται ὅτι ὁ ναύαρχος ἀρχηγὸς τοῦ στόλου κ. Κουντουριώτης ἐπέβη τοῦ θωρηκτοῦ τοῦ «Ψαρά» και ἐξεφρασε τὴν εὐαρέσκειάν του, ἐν ἐπιθεωρήσει, ἐπ' οὐδενὸς δεῦλλου πλοίου ἐπέβη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου.

Ἐπειδὴ διὰ τρίτην φορὰν κατὰ τὸ 12—13 προσεγγεζα ἐθέλουσίως πρὸς συνάντησιν τοῦ κινδύνου, ἀφιλοκερδέστατα ὑπερητῶν ὡς Ἀ' τάξεως ὑπομηχανικὸς ἐπὶ τοῦ θωρηκτοῦ «Υῶρα» δικαιουμαι νὰ σὰς βεβαιώσω ὑπευθύνως ὅτι θὰ προκεταί περὶ κάποιας παρεξηγήσεως καθ' ὅσον ὁ ἡρωϊκὸς μας ναύαρχος μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐπεσκέφθη ὅλα τὰ σκάφη και ἐν ἐπιθεωρήσει συνεχάρη τὰ ἐπιτελεία και τὰ πληρώματα ἐξ ἰσοῦ αἰσθανόμενος ἄγάπην πρὸς πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν τοιμιστάς του. Ἐνθυμούμαι, μάλιστα καλῶς ὅτι κατὰ τὴν ἐν τῷ θωρηκτῷ μας ἐπίσκεψιν του, κατεχόμενος ἐν συγκινήσεως ἐπεχειρήσει νὰ τῷ ἀσπασθῇ τὴν χεῖρα του, ἄλλὰ ἀπέσυρε ταύτην ὡς πράττουσι συνήθως οἱ νεοφώιστοι ρασοφόροι, εἰπὼν: Δὲν εἶμαι δεσπότης νὰ μοῦ φιλήσης τὸ χεῖρ. Καὶ προσθέσας ἀκόμη: Ἐμαθα Μπαρούτη ὅτι ἐξεργαγὴ πλησίον σου ἓνα βλήμα παρὰ τῷ ἐργαστασίῳ τοῦ καραβιοῦ και ἀπορῶ πὼς δὲν σὲ ἔκαμε σιάχη.

Στυλὶς τῇ 4 Μαΐου 1931

Μετὰ ἀπέιρου ἐκτιμήσεως

ΑΘΑΝ. ΕΜ. ΜΠΑΡΟΥΤΗΣ

(ἀντομηχανικὸς)

ΑΛΤ!

Πωλοῦνται ὅλαι αἱ ἀθηναϊκαὶ ἐφημερίδες και περιοδικὰ παλαιῶν ἡμερομηνιῶν εἰς τὸ χαρτοπωλεῖον ΠΕΤΡΟΥ ΚΡΙΑΛΗ, Σοφοκλείους 7 (συνεὰ Πάππου)

ΜΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΙΝΕ ΦΙΛΙΚΗ

ΟΙ ΙΤΑΛΟΙ ΔΙΕΝΕΡΓΟΥΝ
ΑΝΘΕΜΝΗΝΙΚΗΝ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΝ
ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ!
Η ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ...ΑΛΒΑΝΙΚΗ!

Ἡ ἀτελείωτη Ἱταλικὴ ἑβδομάς καὶ οἱ σκοποὶ τῆς.—Ἡ καλλιτεχνικὴ ἀσημαντότης τῆς ἐκδόσεως.—Ἡ ἀνθελληνικὴ προπαγάνδα εἰς τὸ Ζάππειον.—Οἱ κατάλογοι καὶ ἡ περιφρόνησις τῆς γλώσσης μας.—Ὁ ἱταλικὸς ἄτλας καὶ οἱ ψευδολόγοι χάρται του.—Ἡ Μακεδονία κατοικεῖται ἀπὸ Βουλγάρους!—Καὶ ἡ κυβέρνησις εἰς ἐπιβράβειον ἡγόρασε μερικὰ ἄλλ' α ἔργα ἀπὸ τὴν ἀνθελληνικὴν ἑκδοσιν!

ΕΝΩ ΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ ΜΑΣ ΠΕΙΝΟΥΝ !...

Ἐξακολουθεῖ ἀκοῦν σὺ Ζάππειο
ἢ Ἰταλικῇ Ἑβδόμῃ. Ἐχει ἀρχισὴν
τὴν 26 Ἀπριλίου καὶ χθὲς ἤτανε ἡ
ἐνδεκάτη ἡμέρα τῆς... Μὰ πόσες μέρες
ἔχει τέλος πάντων ἡ ἑβδομάς σὴν Ἰ
ταλία; Μήπως θὰ βαστάξῃ κι'
αὐτὴ ὅσον και-
ρὸν ἵππευσε καὶ
πὲρ ἀπὸ τὴν
κατοχὴ τῶν Δω
δεκανήσων ἀπὸ
τὴν ἀδελφὴν
Ἰταλίαν; Κα-
νεῖς δὲν τὸ ἐξ-
οῦς...

Καὶ ἡ ἐπιμο-
νὴ αὐτῆ τῶν
ὀφθαλμῶν τῆς
ἐκχέουσας αὐ-
τῆς εἶνε ἀκρὸν
πρὸ πολλοῦ ἀδο-
καιολόγητος, γι-
ατὶ ὁὖν πηγαί-
ναι καὶ ποταμοί.
Ἄραιοι—ἀραιοὶ
ἐμφανίζονται οἱ
ἐπισκεπταί. Καὶ
ἀποροῦν οἱ ὀλί-
γοι αὐτοῦ περι-
εργοὶ γιὰτὶ καὶ
γιὰ τοιοῦς ἐξα-
κολουθεῖ νὰ μέ-
νῃ ἄνοικτῇ ἡ ὁ-
ταλικὴ αὐτῆ ἐκ
θεοῦ.

— Μυστήριον.
Μὰ τὸ μυστή-
ριον αὐτὸ βέ-
βαια θᾶχην κά-
ποιαν ἐξήγησιν.

Τί εἶνε λοιπὸν
αὕτη ἡ Ἑταλι-
κὴ Ἐβδουὰς ἐν
Ἀθήναις, ὁπ-
λοδὴ ἡ Ἑταλι-
κὴ ἔκθεσις ποῦ
γεμίζει μερικὰ
δωμάτια τῆς Ἀ-
νατολικῆς πλευ-
ρᾶς τοῦ Ζαπ-
πεῖου; Εἶνε πρὸ
πολὺ μιὰ καλὴ
λιτεγνικὴ ἔκθε-

οις. Ὑπάρχουν ἐκεῖ ἔργα ζωγραφικῆς
καὶ γλυπτικῆς γιάλινα καὶ μετάλλινα
μπιπελό, εἶδη ἀγγειοπλαστικῆς, ὅλι
γα ἐπιπλα κεκέρματα καὶ βιβλία.

καὶ νὰ ἀγοράζουν τὸν κατάλογο, ὁ
ὁποῖος τοὺς εἶνε ἀχρηστος ! Ὁλος
πέρα-πέρα εἶνε γραμμένος Ἰταλικά !
Αὐτὸ φαίνεται ὅτι ἔκαυε κακὴν
ἐντύπωσιν. Καὶ γιὰ νὰ τὴν διορθώ-
σουν οἱ διοργανωταὶ τῆς ἐκθέσεως ἐ-

ΠΙΣΤΟΝ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ τοῦ πρωτοφανοῦς Ἀτλαν-
τος τῆς Ἰταλικῆς Ἐκδόσεως τοῦ Ζαππείου, ὁ ὁποῖος
παρουσιάζει τὴν Ἑλλάδα κατοικουμένην κατὰ....
μέγα μέρος ἀπὸ Βουλγάρους, Βλάχους καὶ Ἀλβανούς!

τίπωσαν κι' ἓνα ἀθλιακακοτυπωμένο
δοῦλειδο φυλλάδιο Ἑλληνικά ! Ἀξι-
ος ὁ μισθός τους !
Δὲν εἶνε οὕτως μόνον ὁ κατάλογος

Η ΝΡΑ ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΗ ΕΡ
ΤΕΡΑΣΤ
ΤΟΥ ΑΛΚΟΟΛ
ΠΩΣ ΤΟΝ ΚΑΤ
ΕΝΑ ΩΡΑΙΟ

„ΚΑΤΩ ΟΙ

ΤΟΥ ΡΩΣΣΟΜΑΘ

ΜΟΣΧΑ Ἀπρίλιος (— Ἡ Ρωσσία ἦταν πάν-
 χῇν χώρα τοῦ ἀλκοολι-
 κερῶν πνευματικῶν ἐπι-
 τη· ἡ χαμηλὴ στάθμῃ
 ζωῆς καὶ τὸ κλίμα μέ-
 ἄλλὰ κυρίως ἡ ἀδιαφο-
 ρία ἡ μᾶλλον ἡ ἐγ-
 ματικὴ συνενοχῇ τοῦ
 τσαρικοῦ καθεστώτο-
 ῦ ἦσαν μεγάλοι παράγον-
 τες διαδόσεως τοῦ ἀλ-
 κοολισμοῦ.

Ἡ Ἐπανάστασις κατὰ τὰ πρῶτα εἶη της ἀπηγόρευσε τὰ οἶνο-πνευματώδη ποτὰ καὶ ἔκαμε ἀγρίαν προπαγάνδαν κατὰ τοῦ ἁλκοολισμοῦ. Δυστυχῶς εἶνε ἀπὸ τὰ ζητήματα ἐκεῖνα ποὺ ἐπειδὴ δὲν προσπίπτουν ἀμέσως σὲν κοινωτικῇ ὁργάνωσιν καὶ ἀποτελοῦν μέρος τοῦ διακόσμου τῆς ζωῆς καὶ ἀποπολεμοῦνται δυσκολότερα. Καὶ σὲ λίγο ἡ σοβιετικὴ κυβέρνησις ἀναγκάσθηκε νὰ ἀποσύρῃ τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν οἶνονπνευματωδῶν ποτῶν καὶ ἀντ' αὐτῆς νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ κρατικὸν μονοπώλιον, κυνηγώντας συγχρόνως ἀρχαίαν τὴν λαθρεμπόριαν καὶ αὐξάνοντας διαρκῶς τὴν τιμὴν τῶν ποτῶν.

Ἡ ἀπαγόρευσις παν-
τοῦ οἴκου ἐφηρμωσθη-
κασσι κατὰ παράδειγμα
αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖ-
αι τῆς Ἀμερικῆς—ἀπέ-
τυχε καὶ μᾶλλον ηὔξησε τὸν ἀλκοολι-
σμό λόγῳ τῆς χρήσεως οἰνοπνευματω-
δῶν ποτῶν κατωτέρας ποιότητος καὶ
ἀμυρᾶλου καθαρότητος. Αὐτοὶ ἤσαν
οἱ λόγοι ποῦ ἐπείσαν τὴ σοβιετικὴ κυ-
βέρνησι νὰ ἀρῇ τὴν ἀπαγόρευσι. Ἀλλὰ
σιγά-σιγά ἡ σοβιετικὴ κυβέρνησις ἐπὶ
ὑποχώρησι αὐτῇν ποῦ ἔκανε τὴν ἐδέχθη
ὡς καθεστῶς καὶ ἄρχισε νὰ θεωρῇ
φυσικὴ τὴν παραγωγὴν οἰνοπνευματω-
δῶν ποτῶν ἀπὸ τὸ κράτος. Καὶ ὁ ἀλ-
κοολισμὸς ἄρχισε ν' αὐξάνη πάλι.

Πολλοί, κυρίως οί αντιπολιτευόμενοι,
εἶπαν πῶς γιὰ τὴ Σοβιετικὴ ἔνωσι
δεν ἰσχύει τὸ ἴδιον πού ἰσχύει γιὰ τὴν
Ἀμερικὴν, καὶ ἐπομένως ἡ ἀπαγόρευσις
θὰ μπορούσε νὰ ἐξαρμοσθῇ ἀποτελε-
σματικῶς. Στὴν Ἀμερικὴ ὑπάρχει ἄ-
φθονος ἰδιωτικὸς πλοῦτος, ὁ ὁποῖος ἄ-

TYPE

Φαίνεται λοιπόν ότι η Ιταλία στην έκθεσιν αυτήν θέλει να μᾶς δείξη τὴν σύγχρονον τέχνην της καὶ τὴν διανοητικὴν της παραγωγὴν.

Ἀλλὰ τί παρουσιάζει ἀπὸ τέχνη 95 ἔργα ζωγραφικῆς καὶ 25 γλυπτικῆς εἶνε τοποθετημένα σὲν μεγάλῳ τερρὶ οὐκ εἰς ἐκθέσεως. Ὅσοι καλλιτέχναι μᾶς τὰ εἶδαν εἶνε ἐνθουσιώμενοι ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μᾶς τέχνην. Γιατὶ ὅλα ὅσα παρουσιάζουν οἱ Ἕλληες σὲν ἐκθεσιν αὐτὴν εἶνε γενικὰ ἔργα πολὺ κατώτερα ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν καλῶν μᾶς καλλιτεχνῶν. Ἡ τεχνικὴ τὸς εἶνε παλιὰ, ἡ μίμνησις ἀπὸ τεχνολογίας πασιγνωστῆς, καὶ ὡς σύγχρονισμός τους, ἡ πρωτοβουλία τους. Ὅλα παλιὰ, τετριμμένα, χιλίες φορὲς ἐπαναληφθέντα. Καὶ γὰρ μὴ ἀνάξια λόγου, κατὰ τοιαύτη ἀπὸ τὰ χειροτέγη πὺ φιλάντων οἱ δικοὶ μᾶς τοποιογράφοι καὶ κατὰ συνθέσεις χιλιοστρωμένες. Κάπου-κάπου ὑπάρχει καὶ κατὰ ἄξιο προσοχῆς, μὰ τίποτα δὲν εἶνε ἐξαιρετικόν. Τὴν ζωγραφικὴν ἀκολουθεῖ καὶ ἡ γλυπτικὴ. Κι' ἐκεῖ λάμπει ἡ μετριότης... Ἐνῶ ὅμως οἱ Ἕλληες δὲν ἐφροντίζον νὰ ἔρουν ἔργα καλὰ νὰ φέρουν σὲν Ἀθήνα, κατέβαλαν ὅμως πολλὰς φροντίδας νὰ κοσμηθῶσιν ἕνα τεράστιον εἰς μέγεθος ταμπλό μετὶ τὸν Μουσολίνην ἐφιππον καὶ μετὶ τὸς μελανοχίτωνος τοῦ ἀγριεμένου. Ἐκοσμήσαν ὁμοίως ἀγκυρὰ γλυπτικὰ κεφάλια τοῦ Μουσολίνι κ.λ.π.

Ἀπὸ διανοητικὴ παραγωγή ἐμφανίζονται μερικὰ βιβλία, ἀλλὰ καλοδεγμένα, ἄλλα ἄδεια. Ὅλα ἔργα παλαιῶν καὶ νέων Ἑλλῶν λογοτεχνῶν, ἀλλὰ καὶ χάριτες καὶ ὀδῆγοι καὶ ἄλλα μερικὰ πράγματα, πὺ δὲ τὰ ἴδουμε παρακάτω.

ὑπάρχουν σὲν ἐκθεσιν καὶ μιμήσεις παλαιῶν ἐπιπλῶν καὶ σκευῶν, βάσι καὶ μετὰ τὴν κομφοτεχνία καὶ μερικὰ γιάλινα ἀντικείμενα. Τα γιάλινα αὐτὰ εἶνε ὁμοῦ καὶ κομψά. ὑπάρχουν τέλος καὶ κεντήματα καὶ μαζιλάκια, χωρὶς καμμίαν ἐξαιρετικὴν τέχνην ἢ ὁμορφίαν.

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καὶ πολὺ ἀνώτερα—ἐκτὸς ἰσως ἀπὸ τὰ γιάλινα μιμνήματα—ἔχουμε καὶ παρὰ τοῦ καὶ ἡμεῖς σὲν Ἑλλάδα. Μετὶ τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν γλυπτικὴν της ἐκθέσεως, μὴ ποῦν βεβαίως μετὶ τὸ δικὸν τὸς νὰ μιμνησθῶσιν οἱ καλλιτέχναι μᾶς καὶ νὰ βάλουν τὰ πράγματα σὲν θέσιν τοῦς. Ἡμεῖς ἔχουμε σήμερον ζωγράφους ἐμπροσὶ τοῦς ὁποῖους ὅλα αὐτὰ εἶνε ἀσθενήματα. Ἀλλὰ καὶ τὰ κεντήματα καὶ ἄλλα εἶδη χειροτεχνίας της δικῆς μᾶς λαϊκῆς τέχνης εἶνε κατὰ πολὺ ἀνώτερα κάθε συγκρίσεως μ' αὐτὰ πὺ θέλει νὰ μᾶς δείξη καὶ νὰ μᾶς πωλῇ ἡ Ἑλλάς.

Ἀλλὰ τότε γιατί γίνεται ἡ ἐκθεσις αὐτή;

Τὰ οἱ Ἕλληες ὁργανωταί της δὲν εἶδον ὅτι σὲν Ἑλλάδα ἡ καλλιτεχνικὴ μᾶς παραγωγή γενικὰ εἶνε ἀνώτερη. Ἡ τὸ πῆσαν, ἀλλ' ἄλλοι σκοποὶ της ἐκθέσεως ὑπερίσχυσαν.

Μάλλον πρέπει νὰ πιστεῶμεν τὸ δεύτερον, ὅτι εἶνε φανερόν ὅτι ἡ ἐκθεσις αὐτὴ εἶνε περισσότερο προπαγανδιστικὸς πολιτικὸς σκοπὸς καὶ πολὺ λιγότερο καλλιτεχνικός.

Πρῶτον ἀποδείξαι αὐτὸ τοῦ σκοποῦ εἶνε ἡ περιφρονήσις πὺ ἐδείξαν οἱ ὁργανωταί της ἐκθέσεως πρὸς τὴν γλώσσαν μᾶς. Ἐτόπωσαν ἕνα κατάλογον της ἐκθέσεως, ἀρκετὰ πολλοὶ τετῆ, μετὶ 200 καὶ πλέον σελίδες. Ἀπὸ αὐτὸν ὅμως ἔχει διαχωρῆ τελευτῆ ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα, ὅν καὶ ἡ ἐκθεσις γίνεται σὲν πρωτεύουσα της Ἑλλάδος. Μόνον σὲν ξέφυλλα ἢ πᾶρχουν λίγες Ἑλληνικὲς λέξεις, ὅς γὰρ νὰ γελῶνται οἱ ἐπισκέπται

σημεῖον της πολιτικῆς προπαγάνδας της ἐκθέσεως. Στὸ διαμερίσμα τῶν βιβλίων ὑπάρχουν βιβλία πὺ δείχνουν πὺ καθαρὰ τὸ πρᾶγμα. Ἑλλῆες ἐκδόσεις περὶ Ρόδου καὶ περὶ τῶν ἀγγέλων της εἶνε προκλητικὰ τοποθετημένες ἐκεῖ.

Οἱ προπαγανδιστὰ ὅμως φαίνεται ὅτι εἶνε πολὺ ἀδέξιοι. Ἡ πολὺ θρασυεῖς! Γιατὶ ἀνάμεσα σ' ἄλλα βιβλία πὺ δ' ἐπισκέπτης μὴ ποῦ νὰ ξεφυλλίσῃ σὲν ἐκθεσιν εἶνε καὶ ἕνα, ἄλλας με τίτλον: «Atlante internazionale del touring club Italiano», τυπωμένος σὲν Μιλάνο τὸ 1929. Ὁ ἄλλας αὐτὸς προπαθεῖ νὰ ἐξηγητήσῃ φεντιές καὶ οκοπιμότητες πὺ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέση μετὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκριβείαν καὶ μετὶ τὴν κοινὴν ἀκομὴν ἐθνικειδοφίαν.

Ὅταν ὁ ἐπισκέπτης της ἐκθέσεως ἀνοίξῃ σὲν σελίδες 15-16 καὶ σὲν ἐπομένῃν 16 bis, δ' ἀντικρὺν πολὺ χρωμὸς «Ἑθνογραφικὸς χάρτης» της Ἑλλάδος ὁλοκληρῶν καὶ της Κεντρικῆς Ἑυρώπης χαρτοστῆ. Καὶ σὲν ὅσο αὐτὸς χάρτης δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει τώρα τί περιέχεται γιὰ τὰ ἄλλα κρῖται καὶ ἔσθῃ της Ἑυρώπης. Κοιτάζομεν ὅμως τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τί βλέπομεν;

Σύμφωνα μετὶ τοῦς χάρτας αὐτοῦς σὲν Ἑλλάδα κατοικοῦν 4 ἐθνικοί: Ἕλληες πὺ ομειώνονται μετὶ γκρι χρωμα, Ἀλβανοὶ (Albanesi) μετὶ μπλε, Αἰουμανί (Κοσοβλῶν) μετὶ κόκκινον καὶ Βουλγαροὶ μετὶ πορτοκαλί.

Θέλετε δὲ νὰ μάθετε πὺ κατοικοῦν οἱ ἐθνικοί αὐτοὶ κατὰ τὸν Ἑλλῶν ἄλγαντα;

Οἱ Βουλγαροὶ καθαροὶ καὶ ἀμιγῆς ἀπὸ κάθε ἄλλῃ ἐθνικίαν κατοικοῦν ὁλοκληρὸν σχεδὸν τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν, τὴν μίσην Ἀνατολικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν Θεσσαλονικίαν μᾶς. Εἰ, ὅλην αὐτὴν τὴν ἐκτασιν δὲν ὑπάρχουν Ἕλληες, ἀλλὰ μόνον Βουλγαροὶ! Ἐκτὸς αὐτῶν ὑπάρχει καὶ Βουλγαρικὴ ἐκτασις δυτικῆς της Καραλλάς, σὲν παραλίαν, καθὼς καὶ σὲν Βόρειον μέρος τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ὅλα αὐτὰ εἶνε δὲν τὰ ξεροῦμε. Τὰ μαθαίνουμε χάρις σὲν φιλανθρωπίαν ἄλγαντα!

Ἀλλ' ὅς ἐλθῶμεν τώρα σὲν Ἀλβανίους (Κοσοβλῶν). Αὐτοὶ ομειοῦνται εἰς μίαν μεγάλην ἐκτασιν της Νοτιοδυτικῆς Μακεδονίας καὶ της Θεσσαλίας καὶ, ἐκτὸς τούτων, εἰς τὸν Ὀλύμπον καὶ μίαν ἄλλαν ἐκτασιν σὲν Νοτὸν Λαρίσης. Ἡὼς οὕς φαίνονται καὶ αὐτὰ;

Τὰ θαυμασιώτερα ὅμως συμβαίνουν μετὶ τὸς Ἀλβανούς. Ὁ Ἑλλῆος χάρτης τοῦς παρουσιάζει ὡς κατοικοῦντας τὴν μίσην Νοτίον Ἠπειρὸν (ὅχι τὴν Βόρειον μίαν), τὴν Ἀττικὴν, τὴν Βοιωτίαν, τὴν Ἑββοίαν, τὴν Ἀργολίδα, τὴν Κορινθίαν καὶ τὴν Ἀχαϊκὴν. Ἀλλὰ δὲν φθάνουν αὐτὰ. Ἀλβανοὶ κατὰ τὸν Μιανέζικον Χάρτην κατοικοῦν καὶ κατὰ τὴν Λακωνίαν, τὴν Μάνην, σὲν Κελάρας, σὲν Τρίπολιν καὶ σὲν Κελάρας!...

Καὶ τὸ ὁραϊότερον ἀπὸ ὅλα εἶνε ὅτι εἰς ὁλοκληρὸν τὴν Πελοποννήσον ἀπὸ τὰς Πάτρας ἔως τὴν Μονεμβασιάν μετὰ λέξιν ομειοῦνται μετὰ μεγάλα γράμματα.

«Albanesi!»

Ὅλοι λοιπὸν οἱ Μωραῖτες εἶνε Ἀλβανοὶ!

Τὶ ὅρατα πράγματα μαθαίνει κατὰ τὴν ξεφυλλίζοντα τὴν Ἑλλῶν προπαγανδιστικὰ βιβλία!...

Ὅλα αὐτὰ τὰ φαινόμενα ὡς εἴδωμεν φενδολογίαι, δὲν εἶνε καθόλου εἰς ὄφελον. Εἶνε σοβαρὰ. Εἶνε ἕνα μέρος ἀπὸ μίαν τελευταίαν Ἑλλῶν προπαθήσαν διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ Ἑλλάς κατοικεῖται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ Ἀλβανούς. Ἀλλὰς τε τελευταῖα

ποτελεῖ τὴν ρατὶ τοῦ καθυστεροῦ τῶν οἰκονομικῶν ποτῶν λόγῳ της ἐλλείδος μεγάλου κέρδους τὴν οἰκίαν παρέχει εἰς τοῦς λαθροπράκτορας καὶ ἔπειτα ὅλη ἡ παραγωγή καὶ τὸ ἐμπόριον ὅλων τῶν εἰδῶν εἶνε ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως, συνεπῶς εἶνε δύσκολη ἡ ἀνακαλύψις καὶ ἡ παρεμπόδισις της παραγωγῆς. Ἀλλὰ σὲν Ρωσσίᾳ δὲν εἶνε τὸ ἴδιον οὔτε ἐλπίς μεγάλου κέρδους μὴ ποῦ νὰ ὑπάρῃ καὶ, πρὸ παντός, ὅλη ἡ κοινὴ νικὴ καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ εὐρίσκεται ὑπὸ αὐστηρὸν ἐλεγχον.

Ἀλλὰ αὐτὰ εἶνε συζητήσεις γιὰ τὴν θεραπεία τοῦ κακοῦ.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὸ κακὸ ὑπάρχει καὶ εἶνε ἀπειλητικόν. Πρῶτα πρῶτα εἶνε ἡ κληρονομικὴ καὶ ἡ ἀλκοολικὴ παράδοσις τοῦ ρώσου καὶ φυσικὰ ἡ ταρχώδης περιόδος της ἐπαναστάσεως, τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τοῦ λιμοῦ, οἱ κακὲς συνῆκες της ζωῆς, ἡ ἐλλείψις ὑγιῶν, διασκεδάσεων γιὰ τὸ λαὸν (τὸ παλαιὸν καθεστὸς δὲν ἐκληροδότησε τίποτε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖον) ἦσαν συντελεστοὶ παράγοντες γιὰ τὴν αὐτοκτονίαν τοῦ ἀλκοολισμοῦ.

Γράφοντας πρὸ καιροῦ γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ ὁδοῦ της Μόσχας ἔλεγα ὅτι γιὰ φαγητὸ δὲν γίνεται κανένας συνωστισμός σὲν κοσμοπολίτεσ, ἀντιθέτως δὲ οἱ Ρῶσοι οχηματίζονται μακρὲς ὁδοὺς, σὲν πωλεῖται βότκα καὶ γερμίζονται τὸ μπουκάλι τοῦς, τὸ πίνονται καὶ μπαίνουν πάλι σὲν σερὰ νὰ τὸ ξαναγεμίσουν ὑπομονητικώτατοι σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια καὶ δείχνει πόσο βαθεῖα εἶνε ὁ ρωσικὸς ἀλκοολισμός σ' αὐτὴν τὴν χώρα. Τὸ γεγονός δὲ εἶνε τόσο μεγαλυτέρη σημασία ὅσο ἀπὸ τὸν καιρὸ πὺ ἐνεφανίσθησαν οἱ σοσιαλιστικὲς ἰδέες σὲν κόσμῳ, συνέδεσαν στενὰ τὸ ὄνομα τοῦς μετὶ τὸν ἀγῶνα κα-

μία Ἑλλῶν ἐφημερίδα σοβαρώτατα ισχυρίσθη ὅτι ὑπάρχουν σὲν Ἑλλάδα 500 χιλιάδες Ἀλβανοὶ!

Ὅταν ομειώμεν ὅτι σήμερον ἡ Ἀλβανία εἶνε περίπου Ἑλλῶν προτεκτοράτον, θὰ καταλάβουμε ὅτι ὅλα αὐτὰ δὲν εἶνε οὔτε τυχαία, οὔτε εἰς ὄφελον. Εἶνε μετὰ μίαν καταχθονίαν καὶ ἐπικινδύνον Ἑλλῶν προπαγάνδας.

Καὶ τώρα αἱ ἰδοῦμε τί κάμνει ἡ Ἑλλῶν Κυβέρνησις ἀπέναντι ὁλῶν αὐτῶν τῶν πραγμάτων.

Ὅχι μόνον δὲν ἔγινε καμμία παρατήρησις δι' ὅλα αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ πρωτοπονητὸς καὶ ὑπουργοὶ ἐπεσκεψθῶσαν τὴν ἐκθεσιν. Ἐγινεν ὅμως καὶ κατὰ χειροῦ. Τὸ Ἑλλῶνικον Κράτος μετὰ τὸν τὴν ἐπίσημον ἐμφανίσιν ἀγοράσεν ἕνα ἔργον ἀπὸ τὴν ἐκθεσιν. Εἶνε δὲ αὐτὸ 1) ἕνα ἄσμενον καὶ ἀναξίας λόγου τέχνης γυνὸν μετὶ τίτλον «Σουδάν», ἔργο καποίου κ. Ἀλεξ. Πουτὶ τὸ ὁποῖον ἀγοράζεται ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, ἕνα κατὰ παραγγελίαν της καταδίδεται ὁ «Ἑλεῦθερος Ἄνθρωπος» διὰ τὴν δημοσίευσιν σερμῶν, ὡραίων καὶ ἀρχαίων πρεπῶν γυνῶν (2) Μία ὁρχημὴ κεφάλαια μετὶ τίτλον «Στρατιώτης ἀποθνήσκων» τοῦ κ. Δομ. Ραμπέλλι καὶ 3) ἕνα φανταστικὸν ἐκκλησιαστικὸν ἄγαλμα «Ἁγία Καίσιλιν» τοῦ Ἀντώνιου Μαργαίτη.

Καὶ τὰ τρία δὲ αὐτὰ ἔργα πὺ ἀγοράσεν τὸ Ἑλλῶνικον Κράτος, γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ τοῦς Ἑλλῶν προπαγανδιστὰς, εἶνε ἀνάξια προσοχῆς ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀποφύσεως. Δὲν ἔχουν μετὰ πόσα λεφτὰ ἔχουν πεταχθῇ γιὰ αὐτὰ... Καὶ ὅμως αὐτὴν τὴν οἰκίαν Ἑλλῶν καλλιτέχναι μετὰ ἔργα τῶν ἀνώτερων πάσχουν καὶ δι' αὐτοῦς Κράτος Ἑλλῶν δὲν ὑπάρχει... Αὐτὰ κάμνουν οἱ Ἕλληες.

Κι' ἐτοί ἀπαντᾷ ἡ Κυβέρνησις μᾶς. Λοιπὸν; Λοιπὸν καλὰ μᾶς κάμνουν οἱ «φωτελλοὶ»!

ΟΤΑΝ Η ΕΛΛΑΣ ΗΤΟ ΗΝΟΜΕΝΗ...

ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912-1913

Ἡ πρώτη αὐθεντικὴ ἐξιστόρησις τῶν ἐνδόξων κατορθωμάτων τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς εἰς τὸν αἰῶνα μας, γραφομένη ὑπὸ ἐπιτελείου ἐιδικῶν συνεργατῶν τῆς ἐφημερίδος μας, ἐπὶ τῇ βάσει νέων στοιχείων καὶ τῆς αὐτογράφου ἐκθέσεως τοῦ τότε Διοικητοῦ τῆς ἡρωϊκῆς 4ης Μεραρχίας **ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ** **κ. Κ. ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ**, ἡ ὁποία θὰ δημοσιευθῇ ὁλόκληρος.

Γ' Ο ΑΓΩΝ ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

[Συνέχεια ἐκ τοῦ χθεςινού]

Ὁ ἑλληνικὸς στόλος, ἔπλεε σὲ δύο στήλες παρὰ τὸ ἀκρωτήριο τῆς Ἰμβρου Κεφαλός. Μὲ τὴν πορεία αὐτὴ αἱ δύο ἐχθροὶ βρεθῆκαν νὰ πλέουν σὲ παράλληλῃ γραμμῇ, καὶ σὲ ἀπόστασι ὡς δεκαεφτά χιλιάδες μέτρα.

Τέσσερα ξένα φορητὰ διευθυνόμενα στὰ Στενὰ στρέφανε κατὰ τὴν ἀνατολὴν, μείνανε σὲ μεγάλη ἀπόστασι. Μπροστὰ στὰ μάτια τοὺς θὰ γινότανε σὲ λίγο ἡ μάχη.

Στὶς ἐννιά καὶ δέκα τὰ τέσσερα ἑλληνικὰ θωρηκτὰ στρέφανε τέσσερις ῥόμβους δεξιά καὶ πλησιάζανε τὰ τουρκικὰ θωρηκτὰ ἀκόμη περισσότερο. Τὰ ἀνιχνευτικὰ ἐξακολουθοῦσαν νὰ πλέουν σὲ παράλληλῃ γραμμῇ πρὸς τὰ θωρηκτὰ καὶ ἀριστερὰ, μὲ σταθερὰ ἀπόστασι ἀπὸ τὰ θωρηκτὰ μὲ χίλια σχεδὸν μέτρα.

ΓΕΜΙΣΑΤΕ!

Οἱ διαστημοδείκτες διαρκῶς δείχνανε τὸ πλησίασμα τῶν δύο στόλων. Ἡ γληγοράδα ποὺ ἔφτανε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο ἦταν ἐκπληκτικὴ, τρομακτικὴ. Τὰ μηχανήματα δὲν προλαβαίνανε νὰ τοὺς παρατηροῦνε: 16,000 μέτρα... 15,700... 15,000... 14,200...

Ὁ ἓνας ἀριθμὸς ἐρχότανε πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο σὰ νὰ στροβιλιζόταν ὅλοι σὲ κάποιο δαιμονισμένο χορὸ.

Τὸ γυνὸ μάτι διακρίνει τώρα τὰ τουρκικὰ θωρηκτὰ μ' ὅλες σχεδὸν τὶς λεπτομέρειάς τους.

Κάτω ἀπὸ τὶς πυριτιδαποθήκες φάνε διαρκῶς μὲ τὸ φαναγῶν ὡς πᾶν τοὺς πύργους, φωνὲς ἀνθρώπων, ποὺ ἀπληστα γυροῦσαν ν' ἀκούσουνε καὶ νὰ μάθουνε. Κι' ἀπὸ πάνω τοὺς ἀπαντοῦσαν προθύμοι, πότε μὲ ἀλήθειες καὶ πότε μὲ ψευτεῖς.

Κάποτε μέσα στοὺς πύργους γινόταν ἀπότομῃ καὶ νεκρικὴ σιγὴ. Σὲ λίγο ὅμως ἀρχίζανε πάλι οἱ ψιθυρισμοὶ, τὰ σχόλια καὶ τὸ μονότονον τρίκ τρακ τῶν μηχανημάτων τοῦ Ρόγκαν ποὺ μιχρύνανε καὶ τρώγανε μὲ ἀπληστία τὴν ἀπόστασι.

Στὶς δεκατέσσερις χιλιάδες μέτρα ὁ διευθυντὴς τοῦ πυρὸς παράγγειλε:

— Γεμίστε.

— Γεμίσατε, ἐπανελάμβανον καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πύργων ἀξιωματικοὶ καὶ

ρηκτῶν, ὅμοιες μὲ κερί, ποὺ ἀνάψανε καὶ σβύσανε τὴν ἴδια σιγμῇ. Κι' ὕστερα ἀπὸ ὦρα ἀκούστηκε ἡ πρώτη ὁμοβροντία. Ἦτανε κἄτι παρόμοιο μ' ἓνα ὄγκο κρότου ποὺ θριμματίστηκε ὕστερα καὶ σκόρπισε σὲ πολλὰ κομμάτια.

σμών, δημιουργοῦσανε μαζί μὲ τὸν κρότον τῶν πυροβολισμῶν καὶ μαζί μὲ τὸ σφύριγμα τῶν ὀβιδῶν ἓνα τραγοῦδι μοναδικὸ καὶ δυσκολοπερίγραπτο.

Μέσα στὸν «Ἀβέρωφ» γεμίζανε μὲ ζητωκραυγὰς, πυροβολοῦσανε μὲ ζητωκραυγὰς, δεχότανε τὶς ἐχθρικές ὀβίδες ζητωκραυγάζοντες.

Πολλοὶ ἀξιωματικοί, μέσα στοὺς πύργους, φωνάζανε σὲ κάθε πυροβολισμό:

— Ζήτω τὸ Ἕθνος!

— Ζήτω τὸ Ἕθνος! ἀντηχοῦσε ὁ πύργος ἀπὸ τὶς φωνὲς τῶν πυροβολητῶν.

Σὲ κάθε πυροβολισμό τοῦ κανονιοῦ μέσα στὸν πύργο οἱ ἄνδρες τιναζόνταν ὅλοι καὶ κλονιζόνταν ἀπὸ τὴν ἀπωστικὴ πίεσι τῶν ἀερίων. Τὸ τράνταγμα αὐτὸ τοὺς φαινόταν ἀστείον, τοὺς ἔκανε νὰ γελοῦνε καὶ κάποτε ἐρριχνε τὸν ἑνα στὴν ἀγκαλιὰ ἢ στὰ γόνατα τοῦ ἄλλου.

Ὑστερα ἀπὸ τὶς πρώτες βολὰς οἱ ἄνδρες πετάσανε καὶ τὸ τελευταῖο σημάδι τοῦ δισταγμοῦ. Προσπαθοῦσανε μάλιστα πῶς νὰ φανῇ ὁ καθ' ἓνας πρὸ γενναῖος καὶ πρὸ ψυχραίμος ἀπὸ τὸν ἄλλο καὶ πῶς νὰ δίνεται ἐξαιρετικὴ ζωὴ μέσα στὸν πύργο μὲ τὰ διάφορα σχόλια, τὰ ἀστεῖα καὶ τὰ βομολογήματά τους.

Στὴν ἀρχὴ ζητωκραυγὰς. Ὑστερα ὁ ἐνθουσιασμός:

— Γεῖά σου, μωρὲ καὶ τοὺς φάγαμε!

— Βάλτο, μωρὲ, βάλτο!

Κι' ἔδινε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο τὸ χέρι.

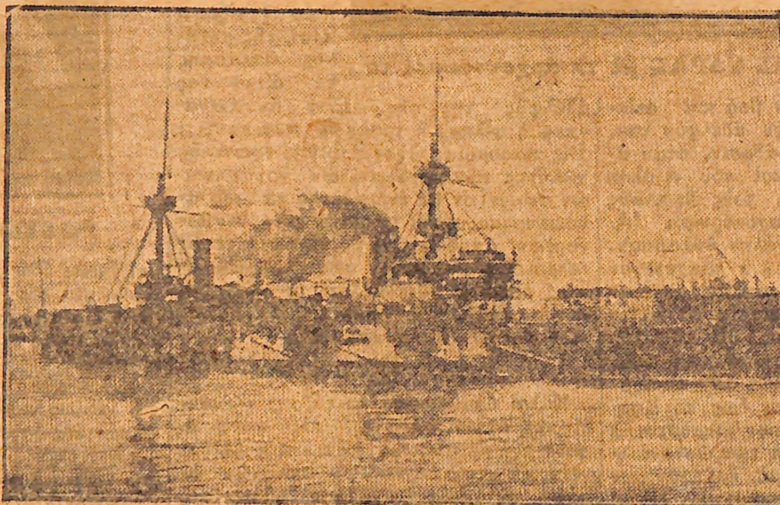
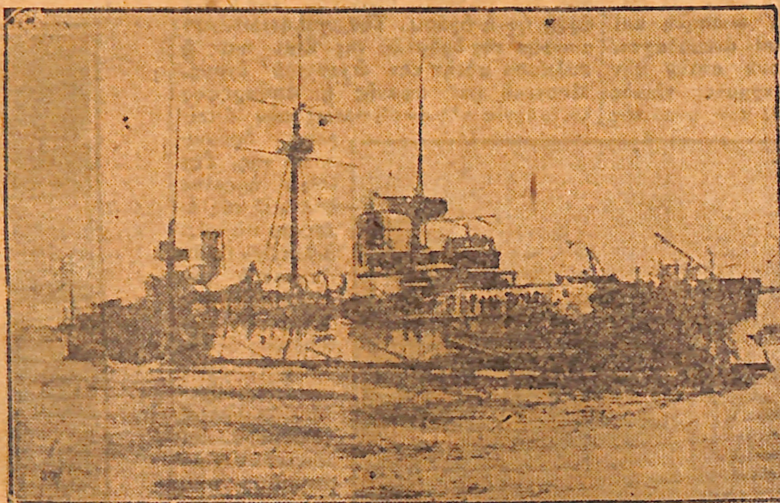
Ἐνὰς πυροβολητὴς ἀπὸ τὰ Καλύβια τοῦ Κοζοπιού, ἔλεγε μὲ υπερηφάνεια καὶ αὐτοθαυμασμὸ ἀφοῦ ἔφερνε τὸν κινητὸ γεμιστήρα στὸ πηγαῖο τοῦ κανονιοῦ:

— Ποῦσαι καὶ μὲν μίνα! Ποῦσαι καὶ μὲν μίνα, νὰ δῇς τὸ γυνὸ σου ποὺ ναυμαχεῖ!

Τὸ ναῦτη αὐτὸ τὸ εἶχε ἐξαίρεσι ἢ Ἀνωτάτη Ὑγειονομικὴ Ἐπιτροπὴ, ἐπειδὴ ἔπασχε ἀπὸ σπονδυλίτιδα. Μὲ τὴν ἐπιστράτευσι ὅμως πέταξε τὴν ἐξαίρεσί του καὶ πῆγε καὶ κατατάχτηκε ἐθελοντῆς.

Ο...ΑΓΙΑΣΜΟΣ

Στὸν δεξιὸ πρυμναῖο πύργο ὁ ἀοιθ.

ΔΥΟ ΑΠΟ ΤΑ ΘΩΡΗΚΤΑ ΜΑΣ. «Σπέρδειον» (ἄνω) καὶ «Φάρακον» (κάτω), τὰ ὅποια ἀνέπτυξαν ἀξιοθαύμαστον ὄρκοιν κατὰ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον

Ὁ ὕψιος ὁ οἰκιστὴς τῆς γεφύρας φώναζε στὸν κρότο αὐτό:

— Μᾶς εἰναι ὁ αἶμος!

Οἱ τραγοῖ τῶν ὀβιδῶν ποὺ σχίζανε τὸν ἀέρα φτάσανε ὡς τ' αἰτιά. Ὅλα τὰ βλήματα εἶχανε πέσει βριχά, σὲ ἀπόστασι 200—500 μέτρα πρὸς ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ θωρηκτὰ.

Ἀπὸ τοὺς πύργους κι' ἀπὸ τὴ γέφυρα δεχτήκανε τὴν πρώτη ὁμοβροντία, μὲ ξεσπᾶσματα:

— Γιά, γιά! Μᾶς εἰναι!

— Μᾶς ἐρριξε ὁ...

— Νὰ σὲ μάτι σου! Κάνανε κάποιον, δίνοντας γιὰ ἀπάντησί τους στὴ διεύθυνσι τῶν βλημάτων τὶς ἀνοιγμένες πυλίδες τους.

Οἱ περισσότεροι ὅμως ἀρχίσανε δυνατὰ καὶ ἀτέλειωτες ζητωκραυγὰς. Ἄλλοι πάλι, ἀνυπόμονοι καὶ νευρι-

542
541
540
539
538
537
536
535
534
533
532
531
530
529
528
527
526
525
524
523
522
521
520
519
518
517
516
515
514
513
512
511
510
509
508
507
506
505
504
503
502
501
500
499
498
497
496
495
494
493
492
491
490
489
488
487
486
485
484
483
482
481
480
479
478
477
476
475
474
473
472
471
470
469
468
467
466
465
464
463
462
461
460
459
458
457
456
455
454
453
452
451
450
449
448
447
446
445
444
443
442
441
440
439
438
437
436
435
434
433
432
431
430
429
428
427
426
425
424
423
422
421
420
419
418
417
416
415
414
413
412
411
410
409
408
407
406
405
404
403
402
401
400
399
398
397
396
395
394
393
392
391
390
389
388
387
386
385
384
383
382
381
380
379
378
377
376
375
374
373
372
371
370
369
368
367
366
365
364
363
362
361
360
359
358
357
356
355
354
353
352
351
350
349
348
347
346
345
344
343
342
341
340
339
338
337
336
335
334
333
332
331
330
329
328
327
326
325
324
323
322
321
320
319
318
317
316
315
314
313
312
311
310
309
308
307
306
305
304
303
302
301
300
299
298
297
296
295
294
293
292
291
290
289
288
287
286
285
284
283
282
281
280
279
278
277
276
275
274
273
272
271
270
269
268
267
266
265
264
263
262
261
260
259
258
257
256
255
254
253
252
251
250
249
248
247
246
245
244
243
242
241
240
239
238
237
236
235
234
233
232
231
230
229
228
227
226
225
224
223
222
221
220
219
218
217
216
215
214
213
212
211
210
209
208
207
206
205
204
203
202
201
200
199
198
197
196
195
194
193
192
191
190
189
188
187
186
185
184
183
182
181
180
179
178
177
176
175
174
173
172
171
170
169
168
167
166
165
164
163
162
161
160
159
158
157
156
155
154
153
152
151
150
149
148
147
146
145
144
143
142
141
140
139
138
137
136
135
134
133
132
131
130
129
128
127
126
125
124
123
122
121
120
119
118
117
116
115
114
113
112
111
110
109
108
107
106
105
104
103
102
101
100
99
98
97
96
95
94
93
92
91
90
89
88
87
86
85
84
83
82
81
80
79
78
77
76
75
74
73
72
71
70
69
68
67
66
65
64
63
62
61
60
59
58
57
56
55
54
53
52
51
50
49
48
47
46
45
44
43
42
41
40
39
38
37
36
35
34
33
32
31
30
29
28
27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

ΓΕΜΙΣΑΤΕ!

Οι διασημοδείκτες διαρκώς δείχνανε το πλησίασμα των δύο στόλων. 'Η γληγοράδα που έφτανε ο ένας στον άλλο ήταν έκπληκτική, τρομακτική. Τα μηχανήματα δεν προλαβαίνανε να τους παρατηρούνε: 16,000 μέτρα... 15,700... 15,000... 14,200...

Ο ένας αριθμός έρχεταν πίσω από τον άλλο σά να στροβιλίζεταν δλοι σε κάποιο δαιμονισμένο χορό.

Το γυνικό μάτι διάκρινε τώρα τα τουρκικά θωρηκτά μ' όλες σχεδόν τις λεπτομέρειές τους.

Κάτω από τις πυριτιδαποθήκες φτάνανε διαρκώς με το φωναγωγό ως πάνω στους πύργους, φωνές ανθρώπων, που άπληστα γυρεύανε ν' ακούσουνε και νά μάθουνε. Κι' από πάνω τους απαντούσανε πρόθυμοι, πότε με άλλη θείες και πότε με ψευτιές.

Κάποτε μέσα στους πύργους γινόταν απότομη και νεκρική σιγή. Σι λίγο όμως αρχίζανε πάλι οι ψιθυρισμοί, τα σχόλια και το μονότονον τρικ τράκ των μηχανημάτων του Ρόγκαν που μι- κραίνανε και τρώγανε με άπληστία την απόστασι.

Στις δεκατέσσερις χιλιάδες μέτρα ο διευθυντής του πυρός παράγγειλε:

—Γεμίσατε.

—Γεμίσατε, επανελάμβανον και οι αρχηγοί των πύργων αξιωματικοί, με προθυμία που έκανε τις φωνές τους βραχνιασμένες.

—Εγκυματίσατε διατάξανε και πάλι οι αξιωματικοί αρχηγοί.

—'Ετοιμάσατε τα πυροβόλα.

Οι δυο στόλοι διαρκώς πλησιάζανε κι' έφτανε ή στιγμή.

ΕΧΩ ΣΚΟΠΟ ΝΑ ΦΕΡΩ ΠΙΣΩ ΤΟ 21

Την ώρα εκείνη ο ναύαρχος Κουντουριώτης ακούστηκε νά φωνάξει στο διευθυντή του πυροβολικού, πλωτάρχη 'Εμμανουήλ Δραγάτη:

—Είπε όλα έτοιμα Μανώλη;

—Μάλιστα, κύριε ναύαρχε.

—'Ε! πρόσεξε καλά γιατί θ' πλησιάσωμε πολύ' όχι 'Ιάπωνες πιά. Έχω σκοπό νά φέρω πίσω το 21.

Στις 9,15, ο αξιωματικός του διαστημομέτρου στην άπινω γέφυρα, ση- μαιοφόρος 'Αγγελής, ανάγγειλε:

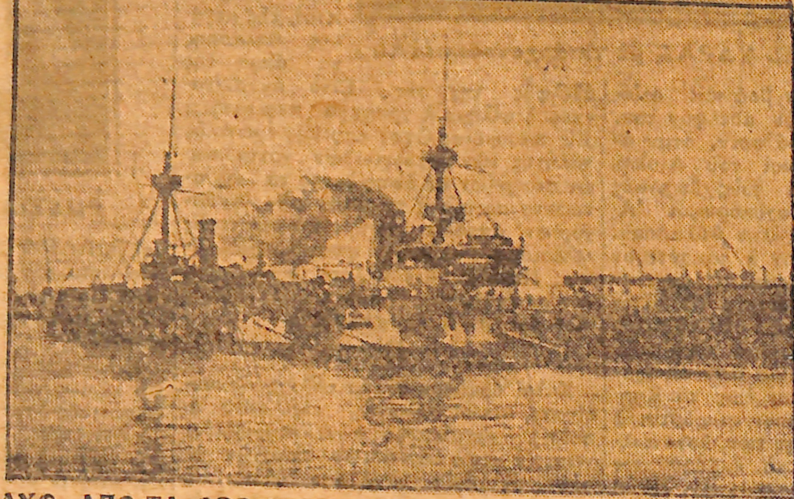
—12,300 μέτρα.

Κάποιος οίκαιστής, κυττάζοντας με τα κιάλια, είδε ένα μεγάλο σήμα νά κατεβαίνει από τον ιστό της τουρκικής ναυαρχίδας και ξέσπασε σ' αναφω- νητό:

—Κύττα, κύττα! Ξέρει και σήματα ο κ....!

Μαζί όμως με την ύποστολή του είσοποιητικού σήματος κάτι φοβε- ρό φάνηκε στα μάτια.

Αναρίθμητες φωτιές τιναχτήκανε από τους όγκους των τουρκικών θω-

ΔΥΟ ΑΠΟ ΤΑ ΘΩΡΗΚΤΑ ΜΑΣ. «Σπέρτσον» (άνω) και «Ψαρά» (κάτω), τα όποια ανέπτυξαν αξιοθαύμαστον δράσιν κατά των Έλλη- νοτουρκικών πόνεμον

Ο Ίλιος ο οίκαιστής της γέφυρας φώ- ναζε στον κρότο αυτό:

—Μας ρίχνει, ο άτιμος!

Οι τριγμοί των όβιδων που σχίζανε τον αέρα φτάσανε ως τ' αυτιά. Όλα τα βλήματα είχανε πέσει βριχία, σε απόστασι 200-500 μέτρα μπρος από τα ελληνικά θωρηκτά.

Από τους πύργους κι' από τη γέ- φυρα δεχτήκανε την πρώτη όμορρον- τία, με ξεσπάσματα:

—Γιά, γιά! Μας ρίχνει!

—Μας έρριξε ο κ....

—Νά στο μάτι σου! Κάνανε κάποι- οι, δίνοντας γιά απάντησί τους στη διευθυνσι των βλημάτων τις άνοιγμέ- νες πιλάμες τους.

Οι περισσότεροι όμως αρχίσανε δυνατές και άτέλειωτες ζητωκραυγές. Άλλοι πάλι, άνυπόμονοι και νευρι- κοί, ρωτούσανε:

—Μι γιατί, γιατί δεν ρίχνουμε και μες;

—Μωρέ τι τους φυλάει, τους ρ...

ΒΡΕ ΤΟΥΣ ΚΑΝΑΓΙΔΕΣ

Τα βλήματα είχαν σηκώσει στήλες από άφρονς και καπνό μέσα στη θά- λασσα, κι φάνηκανε σ' νά θέλανε νά τη σκιάσουνε. Πάνω στη γέφυρα ο ναύαρχος Κουντουριώτης γελαστός και χαρούμενος δέχτηκε την πρώτη έχθρι- κή όμορροντία με τη συνηθισμένη ά- κκη βρυσιά του, την τόσο γνωστή και παροιμιώδη:

—Βρέ τους κανάγιδες!

Σε λίγο σηκώθηκε από την «Αβέ- ρωφ» το γενικό σήμα, σ' όλα τα πλοία:

—Αρχίσατε πυρ!

Το ίδιο παράγγελμα δόθηκε από το διευθυντή του πυρός με τον φωναγω- γό στο σταθμό των διαταγών του «Α- βέρωφ» κι' από κει με γληγοράδα ά- στραπής ή διαταγή έφτασε σ' όλους τους πύργους.

Ο διευθυντής του πυρός τηλεφω- νούσε και σφηνίζε:

—Τα παραγγέλματα θά δοθούν διά του κώδωνος του πυρός.

Ένα τρομακτικό διαπρασσικό και τραβηγμένο ακούστηκε. Ήτανε ο πρώ- τος κώδωνισμός. Το προειδοποιητικό.

—Σκοπεύετε το πρωτόπλου πλοίο.

Ήρθε πάλι ή διαταγή του αρχηγού του πυρός.

—Προσοχή! διέταξε ο αρχηγός του κάθε πύργου αξιωματικός.

Ο κώδων χτύπησε πάλι δεύτερη φορά:

—'Ετοιμοι!

Και στο τέλος τρεῖς πιο δυνατοί και πιο τραβηγμένοι κώδωνισμοί: πυρ. Αυτό ήτανε το σύνθημα και ή άρχη. Το πανηγύρι της φωτιάς και του θά- νάτου είχε άρχισει.

ΠΟΥΣΑΙ ΚΑ'Υ'ΜΕΝΗ ΜΑΝΑ!

Οι τουρκικές όβιδες περνούσαν με σφυρίγματα, άγκομαχτή και τριγμούς και σκάσανε δεξιά, αριστερά, μπρος και πίσω στην ελληνική ναυαρχίδα. Όλη ή λύσσα των Τούρκων είχε μα- ζευτεί έπάνω της. 'Η θάλασσα γινό- τανε ενά άδιαπρασστο και θολό άνα- κάτεμα από άφρονς, καπνούς, φωτιά και μυρουδιά βρεδιά άερίων και μπα- ρούτι.

Στους πύργους μέσα ή διάφορα νήσεις των εργαλείων και των

νά γελούνε και κά- ποτε έρριχνε τον έ- να στην άγκαλιά ή στα γόνατα του άλ- λου.

Ύστερα από τις πρώτες βολές οι άν- δρες πετάξανε και το τελευταίο σημά- δι του δισταγμού. Προσπαθούσανε μά- λιστα πώς νά φανή ο καθ' ένας πιο γενναίος και πιδψύ- χραιμος από τον άλ- λο και πώς νά δι- νεται έξαιρετικήζωή μέσα στον πύργο με τα διάφορα σχόλια, τα άστεία και τα βωμολοχήματά τους.

Στην άρχή ζητω- κραυγές. Ύστερα ο ένθουσιασμός:

—Γεία σου, μωρέ και τους φάγαμε!

—Βάλτο, μωρέ, βάλτο!

Κι' έδινε ο ένας στον άλλο τόξερι. Ένας πυροβολητής από τα Κα- λύβια του Κορωπιού, έλεγε με ύπε- ρηφάνεια και αυτοθαυμασμό άφού έ- φερνε τον κινητό γεμιστήρα στο πηγαιό του κανονιού:

—Πούσαι καυμένη μάνα! Πούσαι καυμένη μάνα, νά δής το γυιό σου που ναυμαχεί!

Το ναύτη αυτό το είχε έξαιρεσει ή 'Ανωτάτη 'Υγειονομική 'Επιτροπή, έ- πειδή έπασχε από σπονδυλίτιδα. Με την επιστράτευσι όμως πέταξε την έ- ξαιρεσί του και πήγε και καταιάχτηκε έδελοντής.

Ο...ΑΓΙΑΣΜΟΣ

Στον δεξιό πρυμναιο πύργο ο άριθ- μός 7 ναύτης του δεξιού πυροβόλου, φοβήθηκε και κιτρινισε με τις πρώτες βολές του έχθρου.

—Βρέ παληάνθρωπε, του φώναξε με θυμό, ο ύποκλειστής Χάλαρης, τι δειλίτσες; Νά πάρω το σίδερο νά σου σπάσω το κεφάλι!

—Τα μάτια του ναύτη αστράφταν από ντροπή και πείσμα. Οι σύντροφοί του τον κυττάζανε με οίκτο. 'Αρχισε με μεγάλη προθυμία νά χειρίζεται τον άνελκυστήρα. Ο φόβος του είχε πε- ρίσει σά μαρτυρικό χιονόνερο που λυώνει την ίδια στιγμή.

Το κατάντρομα και το έπίστεγο του «Αβέρωφ», πλημμυρίζανε στα νερά που σηκώνανε τα τουρκικά βλήματα από τη θάλασσα. Κάποιο από τα βλή- ματα αυτά τίναξε τόσο νερό ώστε οι άνδρες του πρωταίου πύργου γινήκανε όλοι μούσκεμα. 'Η θάλασσα είχε πε- ράσει με όρμη από τις κανονοθυρίδες κι' από τις τρύπες της άναπνοής.

Ο ύποκλειστής πυροβολητής Κού- λης άνοιξε την ίδια στιγμή την παλά- μη του, τη γεμισε με τη θάλασσα που κατέβαινε από τις τρύπες του πύ- ργου και ήπτε άκόνοντας:

—'Αγ! 'Αγιασμός! Μας άγιασαν οι πεζεβεγκήρες.

(Αύριον ή συνέχεια)

ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912-1913

[Συνέχεια ἐκ τοῦ χθρσινου]

A black and white portrait of a man with a prominent mustache, wearing a suit and tie. The image is framed by a decorative border.

ΝΙΚ. ΑΠ. ΚΑΖΙΤΖΑΡΗΣ, κε-
λευστής, φονευθείς εις την ναυ-
μαχίαν της Έλλης;

Τὰ «Φαρά» ἂν καὶ ἔφερον πυροβό-
λα βραδυβόλα τῶν 27 καὶ τῶν 15, ἀ-
νέπνευσαν ταχυβόλῳ οὐδέποτε ἐπίτευ-
χεῖσιν κατὰ τὰ ἐν εἰρήνῃ γυμνάσια,
ὁποῦρῃσαν καὶ κατὰ ταύτην καὶ τὸν
«Αἰθέρωφ» διότι ἐβαλὼν 92 βολὰς διὰ
4 πυροβόλων καὶ ταῦτο ὁ ἑὶ ὅλους
τοὺς τομῆς, ἐνθ' ὃ «Αἰθέρωφ» ἐβαλλε-
τὶ 8 πυροβόλων ταχυβόλων ἐντός πε-

Μιά ἀσημένια κορδέλλα ἡλίου ἔδνε
τώρα τῇ θάλασσᾳ τὴν ἀπλωμένη μπρὸς
ἀπὸ τὰ Στενά. Ὁ Ναύαρχος Κουντου-
ριώτης γιομάτος ἀπὸ χαρὰ βηματῖ-
α σπυρνήθισα γρήγορα σὴ γέφυρα κι
ἀνάντες τὴ θάλασσα καὶ τὸ θέαμα τοῦ

Ἀντιπλοίαρχος ΑΝΔΡ. ΜΙΑ-
ΟΥΔΗΣ, ὁ ὁποῖος ὡς πλοίαρ-
χος κατὰ τὸ 1912 διετέλεσε κυ-
βερνήτη: τῶν «Ψαρῶν», λαβὼν
μέρος εἰς τὰς ναυμαχίας τῆς
Ἑλλης καὶ τῆς Ἀθήνου

Τὸν ἴδιο καὶ τὸ ὁ ἀσύνετος τοῦ ε' Α.

Ὑστερα ἄρχισεν ἡ σάβλυγγα νὰ χευ-
πῇ τὴν πολεμικὴν ἔγερσιν, τὴν ἐτοιμασίαν,
δηλαδή, τοῦ πλοίου, νὰ δεχθῇ τὸν ἐχ-
θρό. Οἱ ἥλοι τῆς σάβλυγγας γλῆγοροι,
πεταχτοί, θυτιμβητικοί, σοφορίζανε τὴν
χαρὰ, τὴν ἐκπλήξη, τὴν ταραχή, τὴν
ἐλπίαν, τὸ νευρίασμα καποτε καὶ τὸ

ΓΚΟΥΡΑΣ ΜΑΜΟΥΡΗΣ, ἀν-
θυποπλοίαρχος, τραυματισθείς
εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Ἑλλης

φόβο.

Κάθε ἄνδρας σὴ θέσει του, καὶ κάθε
θέσει γιὰ κάθε ἄνδρα. Ὅλες οἱ θυρί-
δες καὶ αἱ ἐξοδοὶ κλειστικχανε, καὶ ἡ
ζωὴ μέσῃ σὺν σκάφος σ' ὅλη της τὴν
ἐνταὶ πῶς νὰ κἀνῃ τὸ καρὰνὶ πῶ
ἀποροβλητο καὶ πῶ ὀλέθριον στὸν ἐξ-
θυσό.

Πύργος, κανόνια, σκοπευτικά μηχανή-
ματα, φορεία, σωλήνες τουπιλλοβλήτι-
κοί, νοσοκομείον, αποθήκες καὶ πυρο-
σβεστική ὑπηρεσία ὅλα σὲ κίνηση καὶ
σὲ ἐνταση ποῦ προκάλουσε τὸν πυρετὸν
καὶ τὸν τρόμον.

Οἱ πυροβολητῆς ἀνεβαίνανε ἓνα μᾶς

πλοίου, άλλοι είχαν ακούσει την έξοδο του, υπήρχαν όμως και πολλοί ξένοι, ακόμα στην πραγματικότητα. Όλοι όμως τρέχανε στη θάλασσα και ούτως ή άλλως γρήγοροι στο σάλπισμα και στη μάχη διαταγή του.

Κάθε άνδρας στη θέση του, και κάθε θέση για κάθε άνδρα. Όλες οι θυρίδες και οι εξοδοί κλειστήκαν, και η ζωή μέσα στο σκάφος σ' όλη της την ένταση πώς να κινή το καράβι πιά απροσβλήτο και πιά ολέθριο στον έχθρο.

Αντιπλοίαρχος ΑΝΑΡ. ΜΙΑ-ΟΥΛΗΣ, ο οποίος ως πλοίαρχος κατά το 1912 διετέλεσε κυβερνήτης των «Ψαρών», λχβόν μέρος εις τας ναυμαχίας της Ελλάς και της Αθήνου

Τα «Ψαρά» αν και έφερον πυροβόλα βραδυβόλα των 27 και των 15, ανέπτυξαν ταχυβολίαν ούδέποτε επιτευχθείσαν κατά τα εν ειρήνη γυμνάσια, υπερέβησαν δέ κατά ταύτην και τον «Αβέρωφ» διότι έβαλον 92 βολάς δια 4 πυροβόλων και τούτο όχι δι' όλους τους τομείς, ενώ ο «Αβέρωφ» έβαλε δι' 8 πυροβόλων ταχυβόλων εντός περικοπόμενων πόρων με ιδίαν αναχορηγίαν εκάστου.

Μετά την ναυμαχίαν ο ναύαρχος αρχηγός του στόλου Κουντουριώτης επέβη του θωρηκτού «Ψαρά» και εξέφρασε την ευαρέσκειάν του, εν επιθεωρήσει, επ' ουδενός δέ άλλου πλοίου επέβη καθ' όλην την διάρκεια του πολέμου.

Αλλά παρουσιάζουν ιδιαίτερον όλωσ ένδιαφέρον και οι ζωηρότατοι προσωποι και έντονώσεις του δημοσιογράφου κ. Κ. Φαλτάις από την ναυμαχίαν της Ελλάς την όποιαν παρακολουθήσεν εκ του πλοίου από του «Αβέρωφ».

«Είς τας δύο μετά τα μεσάνυχτα—καθώς γράφει—κάποιο ύποπτο πλοίο έφάνηκε ανάμεσα Τένεδου και Μυτιλήνης. Ο «Αβέρωφ» έριξε τους πυροβόλους του επάνω του αλλά φαινόταν ένσ από τα συνηθισμένα έμπορικά και το άφησε να εξακολουθήση το δρόμο του. Με το ξημέρωμα ο στόλος βρέθηκε, πάλι έξω από τη Τένεδο. Πλησίασε κατά τα Λαρδανέλλια χωρίς να παρατηρήση τίποτε ύποπτο, καπνός ή κίνησις, γύρισε, καθαρίζοντες το Ήρδ τοής Τυβρου και έπιασε γραμμή πορείας τη Αθήνα. Θα γύριζε στο όρητήριό του να άνθρακεύση. Κατά τας δύο—έξακολουθεί ή αφήγησις του κ. Φαλτάις—αρχίσανε να φαίνονται από τα Στενά πυκνοί καπνοί, σά να βγαίνανε από πλοία μαζεμένα και πολλά. Ο άνθυποπλοίαρχος της ύπηρεσίας Κολιαλέξης ανέβηκε στο πρώτο θωράκιο του θωρηκτού «Αβέρωφ» για να παρατηρήση με το διαστημόμετρο τους καπνούς.

Κάτω στη γέφυρα περιμένανε με άνυπομονήσιν και σέ λίγο ακούστηκε βαθεία και δυνατή ή φωνή του αξιωματικού :

—Πρόκειται πραγματικώς περί πολεμικών πλοίων. Πιθανώτατα είναι ο έχθρός.

Δυνατό ρίγος πέρασε απ' όλων τα σώματα, ρίγος δύσκολο να περιγραφή και να ζωγραφιστή. Ο άγγελιαφόρος της γεφυρας στάλθηκε να ειδοποιήση το Ναύαρχο Κουντουριώτη στο διαμερίσμα του και σέ λίγο φάνηκε ο Ναύαρχος χαρούμενος, γελαστός και λάμποντας από κάποιο πόθο ή έλπίδα.

Μερικοί ναύτες στο επίστεγο πού τον είδανε να περνά, είπανε, χωρίς να ξεχύνουν τίποτα για τους ύποπτους καπνούς :

—Ο Ναύαρχος γελά. Έξάπαντος θα φάνηκε ή άρμάδα.

Και τρέχανε κατά τη γέφυρα να μάθουν, τι μπορούσαν.

Όταν ο ναύαρχος πέρασε ν' ανέβη τη γέφυρα, έριξε για μία στιγμή τα μάτια του με τα κάλια κατά την λουρίδα των Στενών. Διέκρινε καλά τους καπνούς του έχθρου πού έβγαίνε από τη φωνή του κι έφερε το χέρι του σέ σημάδι του απαγορεύει ευχαριστώντας το όλο το καίνο πούσπελνε επί τέλους.

Τον έλα στιγμή οι άνδρες των ταχυβόλων και έπιστρέφον τον ακούσανε να λέει :

—Είπα να μην ανησυχώ! Έλα Πανα-

έχθρου. Μπροστά του οι οιακιστές στέλνανε σήματα σ' άλλα πλοία και δυσκολεύανε το περπάτημά του. Έτσι σέ μία στιγμή τους φώναζε :

—Τί πεπείστε μπροστά μου, και μου κόβετε τον αέρα!

Υστερα ή χαρά του τούφρεσε με έξαιρετική όρεξη για άσπεία με τους άξιωματικούς και διάχους.

Τον ήτο καιρό δ' άσπείματος του «Αβέρωφ» έστειλε σ' άντιτορπιλικά της περιτολίας το σήμα: Ε. Χ., σήμα της έξόδου του έχθρου. Η ίδια ειδοποίησις έγινε με γενικό σήμα και σ' άλλα τρία θωρηκτά και τέσσαρα άνιχνευτικά πού συνοδεύανε τον «Αβέρωφ».

Κοντά και ξέμακρα, κατά τον Κάβο του Ήρδου κατά την Τένεδο, κάτω στον Κέφαλο, βαπόρια φορητά, σοβαρά στο ύψος και στην παράστασή, άρμενίζανε άνώποτα για το στόλο των Στενών... Από τις 8,20 μέχρι τις 9 δοθήκανε μεταξύ του «Αβέρωφ» και των άντιτορπιλικών της περιτολίας έξ τηλεγραφήματα.

Την είδησι ύμωσ έφερε σέ λίγο και το άντιτορπιλικό «Βελος». Περιτολούσε μπρός στα Στενά και φάνηκε ναρχεται όλοταχώς και με σηκωμένα από μακρυνά τα σήματα.

—Τα εμφανισθέντα πλοία είναι έχθρικά.

Τα πυροβόλα αρχίσανε να κινώνται δεξιά και άριστερα, άπάνω και κάτω, Σωλήνες για την πυρκαϊά στρωθήκανε στο κατώστρωμα. Διαστημόμετρα δοκιμαζότανε. Οιακιστές μεταφέρνανε σήματα και σηματοδύσκονα νοσοκόμοι τρέχανε παντού μοιράζοντας επίδέσμους μέσα σέ μικρά δέματα κρεβάτια και χειρουργικά εργαλεία μεταφερόντανε στο θωρακισμένο νοσοκομείο.

Πύργοι, κανόνια, σκοπευτικά μηχανήματα, φορεία, σωλήνες τορπιλλοβλητικών, νοσοκομείο, αποθήκες και πυροσβεστική ύπηρεσία όλα σέ κίνηση και σέ ένταση πού προκαλούσε τον πυρετό και τον τρόμο.

Οι πυροβολητές ανεβαίνανε ένα μάζεμα στους πύργους τους, οι μηχανικοί και οι θερμαστές κατεβαίνανε στις θέσεις τους, οι άνθρωποι των πυριτιδαποθηκών χανότανε στα βαθιά διαμερίσματα τους. Άλλοι τρέχανε να κλείσουνε τα στεγανά, άλλοι πετούσανε στη θάλασσα κάθε εύφλεκτο ύλη. Λίγα λόγια και δουλειά πολλή.

Πάνω στο κατώστρωμα και στο επίστεγο ο ύποκελευστής διανάκης Σβρόνιος μαζί με τους ναύτες Παλή, Τζιτζά, Μπρινιάκο, και τον δίλοπο Πανού, στο, τοποθετούσανε τους σωλήνες της πυρκαϊάς, στερεώνανε τα σύρματα του άσχυμάτου, βάσανε σέ λειτουργία τα δυο μεγάλα ήλάρια, πετούσανε στη θάλασσα βαρέλια γεμάτα ρούμι, ντενεκές με πετρέλαιο και βενζίνα, κι άλλα δοχεία μ' εύφλεκτα ύλικά. Υστερα αρχίσανε να γεμίζουνε με νερό τις μεγάλες βάρκες.

[Αύριον ή συνέχεια]